

Transitant cap al procomú: La Comunicadora

PROGRAMA D'IMPULS DE PROJECTES
D'ECONOMIA COL·LABORATIVA

Ajuntament de
Barcelona

Barcelona
Activa

Transitant cap al procomú:

La Comunicadora

Programa d'impuls de projectes
d'economia col·laborativa

Data de publicació

Octubre de 2017

Llicència

Creative Commons

Reconeixement Compartir Igual 3.0-es

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/es/deed.ca>

Pròleg

Álvaro Porro

Autoria

David Gómez Fontanills

Amb la col·laboració de

Mònica Garriga Miret, Wouter Tebbens

Amb revisió i aportacions de

Ernest Pons, Mayo Fuster, Albert Cañigüeral,
Arnau Vilardell, Ricard Jornet, Enrico Stano,
Sergi Alonso, Ricard Espelt, Javier Velasco,
Aniol López, Guillaume Teyssie, Dámaris Rojas,
Paco González, Xavier Capdevila.

Fotografies i gràfics

Totes les fotografies i gràfics inclosos, si no s'hi indica el contrari, tenen la mateixa llicència *copyleft* del text. La major part de les fotografies estan disponibles a la categoria "La Comunicadora" de Wikimedia Commons.

Autoria i titularitat de drets

Fotografies de les trobades, *canvas* i cloenda:

Mònica Garriga.

Fotografies dels tallers de cocreació i

micromecenatge: Platoniq (Mauricio O'Brien,
Olivier Schulbaum, Maria G. Perulero).

Gràfic "Economies del coneixement" i fotografies
formació: Wouter Tebbens.

Resta de gràfics i fotografies: David Gómez.

Índex

RESUM	4
<i>Resumen</i>	5
<i>Abstract</i>	6
PRÒLEG. NI D'ESQUENA AL SEU INTERÈS NI SOTA L'EMBRUIX DE LA SEVA MÀGIA	7
01. CONTEXT GLOBAL DE L'ECONOMIA COL-LABORATIVA I EL PROCOMÚ	9
02. EL CONTEXT DE L'ECOSISTEMA PROCOMÚ METROPOLITÀ	13
02.01 Articulació local dels procomuns digitals (1993-2016)	13
02.02 Articulació paral·lela de l'Economia Social i Solidària (1998-2016)	16
02.03 Cap a un canvi de rumb en l'economia col·laborativa (2016)	16
03. EL PROGRAMA D'IMPULS LA COMUNIFICADORA	20
04. ELS PROJECTES PARTICIPANTS	27
05. CASOS D'ESTUDI	35

Resum

La Comunicadora és un programa d'impuls de Barcelona Activa. La seva primera edició ha servit per donar suport i acompanyar 15 projectes d'economia col·laborativa, i situar-los en el marc de l'economia del procomú, sota paràmetres socials i equitatius.

Tots els projectes tenen una dimensió col·laborativa, i les persones impulsores, juntament amb les tutores, formadores, mentores i altres participants, n'han explorat la viabilitat utilitzant models de sostenibilitat amb criteris del procomú, buscant fórmules de generar ingressos i definint models d'organització de la producció basats en relacions justes entre els diferents agents implicats. Els projectes responen a un o més dels eixos següents: disseny lliure i obert, economia circular, plataformes *online*, cultura lliure i desenvolupament de programari lliure.

L'expansió d'Internet en les darreres dècades ha anat acompanyada d'una revitalització dels procomuns i de l'emergència de formes de producció col·laborativa entre iguals amb llicències lliures i comunitats obertes a la participació. Més recentment, amb l'arribada de la crisi econòmica de 2007, ha sorgit una economia que s'anomena a si mateixa "col·laborativa", que aprofita l'escalabilitat de la col·laboració d'Internet, però només per maximitzar el benefici dels inversors i sense distribuir el valor ni la governança. La Comunicadora es dona en un context global en el qual aquesta modalitat d'economia col·laborativa està sent contestada en diversos entorns i des de diverses perspectives, de manera que reclama la seva reorientació cap al procomú.

En l'escala local, La Comunicadora també s'ha d'entendre en el marc d'un ecosistema de confluències entorn de les economies circular, cooperativa, feminista, de producció entre iguals i del procomú. S'inscriu en aquests processos, n'és conseqüència i hi incideix. Catalunya i, molt especialment, l'àrea metropolitana de Barcelona, ha estat rica en les darreres dècades en iniciatives de tecnologies lliures, producció col·laborativa, disseny obert i procomú.

Diversos informes dels darrers dos anys han fet recomanacions perquè es facin accions formatives i d'acompanyament a projectes per ajudar a la seva viabilitat i reorientar l'economia "col·laborativa" cap al procomú, de manera que se n'eviti l'impacte negatiu sobre la societat. La *Declaració procomuns* de 2016, fruit de moltes aportacions, formulava aquestes recomanacions com a proposta a un procés participatiu on acumularia suports per incorporar-se al Programa d'Acció Municipal (PAM), assumit pel Govern municipal. La Comunicadora, com a programa d'impuls de Barcelona Activa, és una experiència en aquesta línia que contribueix a afavorir un canvi de rumb de l'economia col·laborativa retornant-la a la producció de béns i serveis del procomú, la distribució del valor generat i la governança oberta.

RESUMEN

La Comunicadora es un programa de impulso de Barcelona Activa. Su primera edición ha servido para acompañar a quince proyectos de economía colaborativa, situándolos en el marco de la economía del procomún, bajo parámetros sociales y equitativos.

Todos los proyectos tienen una dimensión colaborativa y las personas impulsoras, junto con las tutoras, formadoras, mentoras y otras participantes, han explorado su viabilidad utilizando modelos de sostenibilidad con criterios procomunes, buscando fórmulas para generar ingresos y definiendo modelos de organización de la producción basados en relaciones justas entre los agentes implicados. Los proyectos responden a los siguientes ejes: diseño libre y abierto, economía circular, plataformas *online*, cultura libre y desarrollo de software libre.

La expansión de Internet en las últimas décadas ha ido acompañada de la revitalización del procomún y del auge de formas de producción colaborativa entre iguales con licencias libres y comunidades abiertas a la participación. Más recientemente, con la llegada de la crisis económica de 2007, ha surgido una economía que se llama a sí misma “colaborativa”, que aprovecha la escalabilidad de la colaboración en Internet sólo para maximizar el beneficio de los inversores, sin distribuir el valor ni la gobernanza. La Comunicadora se da en un contexto global en el que dicha modalidad de economía colaborativa está siendo contestada desde varias perspectivas, reclamando su reorientación hacia el procomún.

A escala local, La Comunicadora se tiene que entender en el marco de un ecosistema de confluencias entorno a las economías circular, cooperativa, feminista, de producción entre iguales y del procomún. Se inscribe en estos procesos, es consecuencia e incide en ellos. En las últimas décadas Cataluña y, muy especialmente, el área metropolitana de Barcelona, han sido ricas en iniciativas de tecnologías libres, producción colaborativa, diseño abierto y procomún.

Varios informes, en los últimos dos años, han recomendado que se realicen acciones formativas y de acompañamiento a proyectos para ayudar a su viabilidad reorientando la economía “colaborativa” hacia el procomún, de manera que se evite su impacto negativo sobre la sociedad. La *Declaración procomuns* de 2016, fruto de muchas aportaciones, formulaba estas recomendaciones como propuestas que fueron incorporadas a un proceso participativo en el que se acumularon apoyos hasta ser integradas al Programa de Acción Municipal (PAM), asumido por el Gobierno municipal. La Comunicadora, como programa de impulso de Barcelona Activa, es una experiencia en esta línea, que favorece un cambio de rumbo de la economía colaborativa y la reorienta hacia la producción de bienes procomunes, la distribución del valor generado y la gobernanza abierta.

ABSTRACT

La Comunicadora is a support programme at Barcelona Activa. In its first year it has helped promote fifteen collaborative economy projects, seeing them through in the context of the commons economy, within equitable and social parameters.

All the projects have a collaborative dimension. Their promoters, together with tutors, trainers, mentors and other participants, have explored their feasibility using models of sustainability based on commons criteria, looking for ways to produce revenue and defining organisational models of production based on fair relationships among stakeholders. All projects respond to one or more of the following guidelines: free and open design, circular economy, online platforms, free culture and free software development.

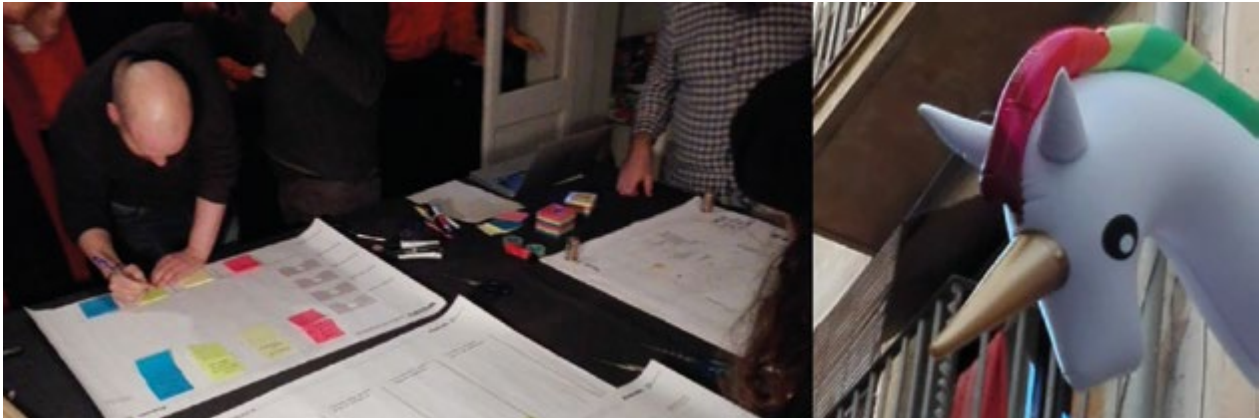
The expansion of the Internet in recent decades occurred together with a revival of the commons and the emergence of forms of collaborative peer production with free licenses and communities open to participation. The economic crisis has seen the coming into being of an economy that calls itself “collaborative”, which takes advantage of the Internet’s scalability of collaboration but only to maximize investors’ benefits, without distributing value or governance. La Comunicadora is located within a global context in which this type of economy is being challenged in various collaborative environments and from different perspectives, demanding its reorientation towards the commons.

At the local level, La Comunicadora, should also be understood in the context of an ecosystem where the commons, circular, cooperative, feminist and peer production economies converge. Part of these processes, La Comunicadora is itself a consequence of and an influence on them. In recent decades, Catalonia and especially the metropolitan area of Barcelona, have been rich in free technologies, collaborative production, open design and commons initiatives.

Several reports, in the last two years, have made recommendations for training and support actions to help make projects viable and to reorient the “collaborative” economy towards the commons, thus avoiding its negative impact on society. The 2016 *Commons Declaration*, which is the result of numerous contributions, formulated these recommendations as proposals for a consultation process in which the aim was to receive support for its inclusion in the Municipal Action Plan (PAM) of the Municipal Government. Within Barcelona Activa, La Comunicadora is an experience along these lines, seeking to encourage a turnaround in the collaborative economy whereby it would focus once again on the production of common goods, the distribution of the value thus produced, and an open governance.

Pròleg

Ni d'esquena al seu interès ni sota l'embuix de la seva màgia

“He contactat via *coachsurfing* amb un viatger d'Uruguai de pas per Barcelona perquè es quedi al sofà de la sala, vull ensenyar-li la ciutat.”

“Aquest estiu intercanviem el nostre pis a Barcelona amb una família de Nova York, tenia diners per a l'avió, però no per a l'hotel.”

“M'he quedat a l'atur, i per arribar a final de mes, aquest agost estic llogant a turistes, en una plataforma digital de lloguer per dies, l'habitació del meu fill, que està de vacances.”

“Tinc en propietat sis pisos al centre de Barcelona i els llogo, per dies, en una plataforma *online*.”

Algú podria dir que aquestes situacions són totes d'economia col·laborativa. Molts pensarien que la darrera és simplement economia de plataforma, és a dir, que utilitza una plataforma digital per a una activitat econòmica convencional. En qualsevol cas, el que salta a la vista és que són, sense entrar-les a jutjar, pràctiques molt diferents que necessiten tractaments i mirades també diferents.

Al debat en relació amb les economies col·laboratives, un dels primers passos és intentar no parlar-ne de manera generalitzada. Parlem de pràctiques concretes, atès que és un fenomen complex i divers. Per exemple, no és el mateix si hi ha benefici que si no n'hi ha, no és el mateix si l'intercanvi és entre la ciutadania que entre una empresa i un/a client/a, no és el mateix si allò produït és accessible a tothom o cal pagar, i no és el mateix si la plataforma té un funcionament democràtic que si hi mana un/a conseller/a delegat/da.

És difícil negar l'interès que té per a la nostra societat la cultura del compartir, de l'usar davant el posseir i l'aparició de comunitats virtuals que produeixen béns comuns. També és difícil negar que la disrupció digital hagi arribat per quedar-se i no podem pretendre que tot segueixi funcionant igual. A més, tampoc podem negar, i menys en un moment de crisi, que poder generar ingressos de manera informal des de recursos ociosos és una sortida legítima per a molta gent. I finalment, és igualment difícil negar que si tu i jo fem el mateix per guanyar-nos la vida però jo ho faig sense tributar, sense requisits de seguretat, sense drets laborals, etc. la meua forma de competir no és lleial, digues-li col·laborativa o com et sembli.

Si l'economia col·laborativa és una forma de desregular les condicions laborals de microfeines, de pressionar el mercat de l'habitatge a l'alça, de permetre que grans plataformes transnacionals no tributin i dominin el mercat, d'alimentar un turisme insostenible *low cost*... és una cosa.

Però si l'economia col·laborativa és una forma de contribuir al bé comú, per exemple facilitar que intercanviem coses que no utilitzem, de generar coneixement obert a tothom, de facilitar que davant les dificultats es pugui complementar la meua renda, que ajudi a crear ecosistemes de creativitat i col·laboració col·lectiva... n'és una altra.

Les fronteres no sempre seran línies clares però hem de ser capaces d'entendre aquestes diferències i, sobretot, els seus impactes. De manera creixent ens trobem, des de l'administració municipal, davant els nous reptes que plantegen aquests fenòmens per a les nostres ciutats. Veïnat, persones treballadores, actors econòmics... ens fan arribar la seva preocupació o participen del debat públic.

Des de l'Ajuntament de Barcelona i en particular des de Barcelona Activa i el Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum entenem que cal ser capaces i capaços d'entendre'n la diversitat i saber treballar amb la seva complexitat. Cal tenir la determinació per intervenir quan l'impacte sobre la ciutat ho requereixi i no anomenar economia col·laborativa al que pràcticament no té cap aspecte col·laboratiu real, però també, generar les polítiques i els recursos per a l'ecosistema de projectes que sí que estan fent aportacions al bé comú.

En aquest sentit, el gener de 2016, vam participar en la creació de BarCola, un grup de treball i coproducció entre administració municipal i ecosistema col·laboratiu procomú de la ciutat. Barcelona té un ecosistema en ebullició, molt potent en alguns casos, premiat internacionalment i és en aquest marc que es desenvolupa el projecte de La Comunicadora, un programa de suport a l'emprenedoria, pioner a escala mundial, que se centra a estimular el sorgiment de projectes d'economia col·laborativa del procomú. I ens referim a aquella economia col·laborativa que aporta al bé comú, i que genera models de govern de les plataformes més participatius o democràtics per a les seves comunitats, coneixement accessible amb llicències obertes, relacions entre iguals, models de creixement basats en la comunitat, etc.

Per tant, la política pública en relació amb les economies col·laboratives té reptes importants, especialment pel que fa a les plataformes que sota aquesta etiqueta, però sense pràctiques col·laboratives significatives, han crescut de manera exponencial. No obstant això, també té importants oportunitats si aconsegueix connectar i facilitar l'ecosistema col·laboratiu en termes de reapropiació de l'economia, la innovació, la competitivitat i la sostenibilitat, que faran institucions més democràtiques i eficients.

Álvaro Porro

Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum de l'Ajuntament de Barcelona

01. Context global de l'economia col·laborativa i el procomú

Descripció del marc actual de l'economia col·laborativa a escala global, les seves arrels, com es desenvolupa revitalitzant el procomú, esment d'alguns dels projectes més emblemàtics, com és apropiada per les corporacions i com aquesta apropiació és contestada amb propostes de reorientació per confluïr amb l'Economia Social i Solidària.

El programa d'impuls La Comunicadora es dona en un moment de fort qüestionament de l'economia col·laborativa i de debat emergent sobre cap on s'ha d'orientar. L'any 2016, quan comença el programa, la majoria de mitjans de comunicació relacionen "economia col·laborativa" (en anglès *sharing economy*, economia del compartir) amb plataformes digitals corporatives que extreuen beneficis de l'activitat "col·laborativa" d'intercanvis de béns i serveis entre les persones que es posen en contacte a través d'elles. Aquestes plataformes estan amenaçant alguns negocis convencionals de llarga trajectòria i també drets laborals i drets bàsics de les persones, alhora que exploren els límits de les regulacions administratives i de l'evasió fiscal. Són formes de negoci que generen tensions i obren interrogants en el camp del transport, en els sectors immobiliari i turístic, i el consum, així com en algunes indústries. El context global en què es produeix La Comunicadora és, doncs, el d'un determinat tipus d'economia col·laborativa que està sent contestat en diversos entorns i des de diverses perspectives.

La Comunicadora es dona en un context global en el qual un determinat tipus d'economia col·laborativa està sent contestat en diversos entorns i des de diverses perspectives, i contribueix a reorientar-la cap al procomú.

Però l'economia col·laborativa no és una novetat que han aportat aquestes corporacions ni és del tot recent. La col·laboració i la producció entre iguals formen part de la cultura *hacker* que és en les bases d'Internet i s'ha mostrat escalable quan les xarxes digitals s'han anat desplegant i introduint en diferents àmbits socials i productius. Aquest procés va generar, ja en les seves primeres etapes, una revitalització del procomú.

L'any 1983 Richard Stallman va posar en marxa el projecte GNU per programar un sistema operatiu lliure. Durant la darrera dècada del segle xx, el programari lliure amb llicències *copyleft* es consolidà fins a ser una peça clau del desenvolupament tecnològic, gràcies a la col·laboració de milers de programadors/es, dissenyadors/es i usuaris/es a través de llistes de correu, sistemes de control de versions i altres recursos a Internet.

L'inici del segle XXI va veure l'esclat d'iniciatives de publicació web oberta, entre les quals destaca la Viquipèdia el 2001, que va fer possible una enciclopèdia de qualitat sota els principis de coneixement lliure, escrita per milers d'editors/es voluntaris/es sense un consell editorial ni cap estructura vertical.

L'any 2004 es posà en marxa Open Street Map (OSM), una iniciativa en la qual la col·laboració de milers de persones ha fet possibles mapes i una base de dades cartogràfica del món sencer. L'any 2005 es produïa la primera placa Arduino sota els principis del hardware lliure i actualment són àmpliament utilitzades en robots, impressores 3D, ordinadors i tota mena de dispositius. Aquests quatre exemples (GNU, Wikipedia, OSM, Arduino) són casos exitosos de producció col·laborativa, en tots quatre de forma massiva, que treu partit d'Internet i la connectivitat per produir quelcom del qual tothom es pot beneficiar; produeixen recursos del procomú i ho fan de forma col·lectiva.

Un procomú és un bé material o immaterial compartit per una comunitat, al qual tothom pot accedir i que es gestiona col·lectivament de forma sostenible.

Un procomú és un bé material o immaterial que comparteix una comunitat (o que compartim tota una societat), que té una forma de gestió col·lectiva que el fa sostenible (perquè no s'esgoti) i al qual tothom pot accedir. La gestió dels procomuns és molt antiga en les societats humanes. Ara bé, en les darreres tres dècades del segle xx el paradigma àmpliament acceptat entre els i les economistes era el de la "Tragèdia dels comuns", descrit per Garrett Hardin l'any 1968 en un article a Science¹, segons el qual l'actuació racional en benefici propi de les persones que comparteixen un bé limitat acabarà destruint-lo.

Elinor Ostrom va estudiar durant anys les comunitats que gestionen béns comuns (pastures, boscos, recursos hidrològics o pesca), fent-los sostenibles a llarg termini. Al seu llibre *Governing the Commons*² (1990) destil·la les lliçons d'un gran nombre d'estudis de casos on comunitats d'arreu del món generen models complexos de governança per gestionar recursos compartits. Així va poder desmentir la tesi de la tragèdia dels comuns, que Hardin havia formulat sense haver estudiat els contextos reals. La conclusió d'Ostrom és que els procomuns es caracteritzen per regir-se per regles que permeten que siguin sostenibles en el temps. Per aquesta trajectòria d'investigació va rebre el Premi Nobel d'Economia, l'any 2009.

Yochai Benkler, al seu llibre *The Wealth of Networks* (La riquesa de les xarxes, 2006)³, va assenyalar la revitalització de la producció del procomú que s'estava donant a les xarxes, i va encunyar el terme "producció procomú entre iguals". Es tracta d'un nou model de producció socioeconòmic en el qual un gran nombre de persones treballa de forma col·laborativa (en general a través d'Internet). Benkler descriu projectes basats en el procomú, que generalment tenen estructures jeràrquiques menys rígides que les dels models de negoci tradicionals. Sovint, però no sempre, estan dissenyats sense preveure una compensació econòmica pels i les contribuents. Mayo Fuster (2014) va adaptar el model d'anàlisi de la governança dels comuns naturals d'Ostrom a la producció col·laborativa en xarxa, indicant quins models de governança caracteritzen la producció col·laborativa procomuna⁴.

¹ Hardin, Garrett (1968). *The Tragedy of The Commons*. Science 13 Drd 1968: Vol. 162, Issue 3859, pàg. 1243-1248 DOI: 10.1126/science.162.3859.1243. <http://science.sciencemag.org/content/162/3859/1243>

² Ostrom, Elinor (1990). *Governing The Commons. The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press. http://wtf.tw/ref/ostrom_1990.pdf

³ Benkler, Yochai (2015). *La riqueza de las redes. Cómo la producción social transforma los mercados y la libertad*. Icaria Editorial. http://www.icariaeditorial.com/pdf_libros/La%20riqueza%20de%20las%20redes.pdf

⁴ Fuster Morell, M. (2014). *Governance of online creation communities for the building of digital commons: Viewed through the framework of the institutional analysis and development*. A Frischmann, B., Strandburg, K. & M. Madison (eds.), *Governing the knowledge commons*. Oxford University Press, UK (compilació homenatge a la premi Nobel d'Economia 2009 E. Ostrom).

La crisi econòmica ha vist sorgir una economia que s'anomena a si mateixa “col·laborativa” que aprofita l'escalabilitat de la col·laboració d'Internet, però només per maximitzar el benefici dels inversors i sense distribuir el valor ni la governança.

Els anys que han seguit a la crisi econòmica iniciada el 2008 han vist la proliferació d'iniciatives que exploren l'oportunitat d'optimització de recursos i ajustament a les necessitats reals amb l'intercanvi entre iguals, mitjançant la col·laboració i cocreació de productes i serveis. Algunes d'aquestes iniciatives d'empreses de nova creació, les conegudes com a “unicorns”⁵, han tingut un ràpid ascens en la valoració en borsa. Això ha dut també a la irrupció d'inversors que aposten sobre quina empresa emergent serà la que donarà més beneficis o la que generarà més expectatives per especular amb les seves accions. A diferència de l'economia col·laborativa precedent, molts d'aquests negocis aprofiten l'escalabilitat de la col·laboració que permet Internet, però sense distribuir ni la governança ni el valor generat, buscant només la maximització del benefici privat. Han dissociat, doncs, l'economia col·laborativa de la producció compromesa amb el procomú.

Però aquest context global de resposta a la crisi és també el de la revitalització i enfortiment progressiu de l'Economia Social i Solidària (ESS). L'ESS actualitza la tradició del cooperativisme i les ONG que treballen per al comerç just i la inclusió social, donant resposta a les crisis econòmiques i sistèmiques per col·lectivitzar el treball, el consum i les responsabilitats de gestió. Aquesta economia facilita condicions i llocs de treball socialment més justos i més estables, i ha demostrat ser més resistent a les crisis que l'economia capitalista pura⁶. Tendeix a distribuir millor el valor creat col·lectivament amb els agents implicats i les comunitats; també és més inclusiva cap a l'equilibri de gènere i la diversitat.

La producció del procomú és un tercer model econòmic on les comunitats s'autoorganitzen entorn d'un recurs col·lectiu. Els procomuns digitals s'autoorganitzen entorn de béns immaterials, que no són escassos.

Al costat de la producció privada i de mercat i la producció pública jerarquitzada (per l'Estat), la producció del procomú, juntament amb l'Economia Social i Solidària, esdevé un tercer model econòmic — en el qual les comunitats s'autoorganitzen per produir, reproduir i/o utilitzar un recurs col·lectiu, compartint coneixement i regles, accés, reproductibilitat i governança basada en la pertinença. Els procomuns digitals es caracteritzen per produir un bé immaterial que, a diferència dels recursos naturals, no és escàs. Inclouen el moviment del programari lliure, la cultura lliure, el disseny obert, el maquinari lliure, les dades obertes procomunes (*dataCommons*) i més recentment l'Economia Circular de Codi Obert.

⁵ L'any 2013 la inversora de capital risc Aileen Lee va qualificar com a unicorns, per la seva raresa i espectacularitat, les startups creades després de 2003 com Uber, AirBnB, Xiaomi, Dropbox, Plantir o Pinterest, que aconseguen arribar ràpidament a una valoració d'1 milió de dòlars. Lee, Aileen (2013). *Welcome To The Unicorn Club: Learning From Billion-Dollar Startups*. TechCrunch. <https://techcrunch.com/2013/11/02/welcome-to-the-unicorn-club>

⁶ Ana Fernández i Iván Miró, comparant el nombre de cooperatives i els llocs de treball que ocupen en el període 1999-2015, observen que “el cooperativisme presenta una resiliència rellevant en temps de recessió” (pàg. 14) Fernández, Ana; Miró, Iván (2016). *L'Economia Social i Solidària de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona. <http://bcn.coop/ess-a-barcelona>

L'any 2015 Trebor Scholz i Nathan Schneider van organitzar la trobada *Platform cooperativism*⁷ a Nova York per repensar l'economia col·laborativa des de la confluència amb els procomuns digitals i el cooperativisme. Al seu llibre *Cooperativismo de plataforma. Desafiando la economía corporativa*⁸, Scholz proposa capgirar el model extraccionista de l'economia col·laborativa creant plataformes de les quals les persones usuàries en siguin copropietàries cooperativistes, de manera que participin del seu govern i de la distribució del valor generat.

En el context global en què es produeix La Comunicadora, la confluència de l'Economia Social i Solidària amb els procomuns digitals obre una oportunitat per canviar el rumb de l'economia col·laborativa reorientant-la cap al procomú, produint béns i serveis amb el suport de plataformes digitals, obrint-ne la governança, establint relacions justes entre tots i totes les participants i compartint el coneixement de manera que puguin ser replicades.

⁷ Web de la trobada *Platform cooperativism. The Internet. Ownership. Democracy*. The New School (Nova York) 2015. <https://platform.coop/20158>

⁸ Scholz, Trebor (2016) *Cooperativismo de plataforma. Desafiando la economía corporativa*. Dimmons IN3 UOC. http://dimmons.net/wp-content/uploads/2016/05/maq_Trebor-Scholz_COOP_PreF_DP.pdf

02. El context de l'ecosistema procomú metropolità

Contextualització del programa en l'ecosistema procomú i col·laboratiu local de l'àrea de Barcelona, com s'ha configurat un ecosistema del procomú, quins han estat els espais compartits, com ha estat estudiat i identificat. Quins debats i propostes precedeixen i acompanyen l'existència de La Comunicadora.

En l'escala local, el programa d'impuls La Comunicadora també s'ha d'entendre en el marc d'un ecosistema de confluències entorn de les economies circular, cooperativa, feminista, de producció entre iguals i del procomú. La Comunicadora s'inscriu en aquests processos, n'és conseqüència i hi incideix. Catalunya, i molt especialment l'àrea metropolitana de Barcelona, ha estat rica en les darreres dècades en iniciatives de tecnologies lliures, producció entre iguals, disseny obert i procomú.

Programari lliure; xarxes comunitàries de telecomunicacions i d'Internet de les coses; cooperatives d'energia renovable, de telefonia, i de mobilitat; micromecenatge; *hacklabs*, fabricació digital, disseny obert... conformen el procomú digital local.

02.01 ARTICULACIÓ LOCAL DELS PROCOMUNS DIGITALS (1993-2016)

Pangea es va crear el 1993 per promoure l'ús de les xarxes de comunicacions per part de moviments socials i organitzacions implicades en la justícia social. El 1998 es va crear Softcatalà per la traducció i "localització" col·laborativa de programari. Els primers anys del segle XXI veuen a Barcelona la creació del primer *hacklab*, Kernelpanic, i del primer *hackmeeting* de l'Estat espanyol (2000), el node d'IndyMedia de Barcelona (2000), la primera Viquipèdia en llengua no anglesa (2001) i la creació del col·lectiu d'usuaris de GNU/Linux CaLiu (2002). L'any 2004 a la comarca d'Osona, es comença a estendre la xarxa Guifinet, que després arribarà a l'àrea de metropolitana, s'estendrà per Catalunya i tot l'Estat espanyol, demostrant que un model de gestió procomuna de les infraestructures de telecomunicacions és possible.

L'any 2008 es constitueixen dues entitats importants per la consolidació d'aquestes iniciatives: la Fundació Guifinet i l'associació Amical Wikimedia. El 2010 es crea Som Energia, la cooperativa d'energia renovable propietat dels consumidors. I el 2011, el mateix any que el 15M reuneix la gent a les places amb un fort accent procomú, el col·lectiu Platoniq crea la Fundació Goteo, que farà possible el finançament de projectes oberts a través del micromecenatge. A l'estiu del mateix any es crea l'Escola dels Commons⁹, al voltant de l'IGOP, amb persones de les comunitats del procomú i de l'Economia

⁹ Pàgina de treball de l'Escola dels Commons al wiki de la P2P Foundation. https://wiki.p2pfoundation.net/Escuela_de_Commons

Social i Solidària, com un dispositiu per aprofundir en el concepte i models procomuns, treballant en la confluència de moviments. També l'any 2011 es crea la Fundació de los Comunes¹⁰ de la qual forma part l'Ateneu Candela de Terrassa, l'Observatori Metropolità de Barcelona i La Hidra Cooperativa.

El 2007 l'IAAC havia creat el FabLab BCN¹¹, com a part de la xarxa mundial de FabLabs impulsada pel MIT per promoure la fabricació digital sobre la base del disseny obert, després, el 2014, crea el GreenFabLab a Collserola. El 2012 des de Pangea, amb l'Associació Tecnologia per a Tothom de la UPC, es posa en marxa un servei per reutilitzar dispositius electrònics en benefici d'entitats socials, fet que posarà les bases del projecte eReuse.org iniciat el 2015.

Des de 2012 el centre de producció artística Hangar també incorpora la fabricació digital amb les residències de BlablaLab i després d'Ilaro. L'any 2013 l'Ajuntament de Barcelona posa en marxa els primers Ateneus de Fabricació de caràcter públic. Des del 2011 la Fundació CIM adscrita a la UPC impulsa el disseny i fabricació d'impressores 3D de codi obert, amb el projecte BCN3D Technologies a partir de 2015.

L'any 2014 es constitueix la cooperativa Eticom-SomConnexió per donar serveis de telefonia i connexió i el 2015 la cooperativa Som Mobilitat (que participarà en La Comunicadora) per compartir vehicles elèctrics. A finals del 2015 també s'inicia la comunitat The Things Network Catalunya per desplegar una xarxa oberta i procomuna d'antenes d'Internet de les coses (IoT per la sigla en anglès).

L'ecosistema del procomú agrupa comunitats en esdeveniments i trobades per la reflexió conjunta.

Diversos esdeveniments acompanyen aquest procés d'articulació d'un ecosistema del procomú, agrupant les comunitats i donant lloc a la col·laboració i la reflexió conjunta: *Hackmeeting* (2000 i 2005), Jocs Fractals (2003¹² i 2005¹³), Dia de la Llibertat de Programari (des de 2005), la Viquitrobada (des de 2007), Free Culture Forum (des de 2009), UrbanLabs (2009 i 2010), Hardmeeting (2010), Escola dels Commons de Barcelona (2011), Building Digital Commons (2011), OUIShare Fest (des de 2015), OSCEDays¹⁴ (des de 2015), entre d'altres.

L'any 2014 l'Observatori Metropolità de Barcelona publica l'estudi *Comuns urbans a Barcelona*¹⁵ que parteix de 17 pràctiques d'àmbits diferents (energia, connectivitat, cultura, treball cooperatiu, criança compartida, salut, habitatge, espai públic i infraestructures) que comparteixen una posició en el "comú" i fora de l'eix públicoprivat¹⁶. Entre 2014 i 2016, l'IGOP de la UAB, en col·laboració amb el grup Dimmons de l'IN3 UOC i des del projecte europeu P2Pvalue, elabora un directori internacional de comunitats p2p *online*¹⁷ i un directori català¹⁸ amb uns 1.000 casos de producció entre iguals a Catalunya. De l'anàlisi de 300 d'aquests casos en el marc del projecte, se'n conclou una expansió

¹⁰ Fundació de los Comunes. <http://www.fundaciondeloscomunes.net/la-fundacion>

¹¹ FabLab BCN al directori de la xarxa de FabLabs. <https://www.fablabs.io/labs/fablabbcn>

¹² Crònica dels Jocs Fractals de 2003, per Mercè Molist. <http://www2.grn.es/merce/2003/fractals.html>

¹³ Notícia dels Jocs Fractals de 2005 a VilaWeb. <http://www.vilaweb.cat/noticia/970878/20050311/noticia.html>

¹⁴ Web de OSCEDays Barcelona. <https://oscedays.org/barcelona>

¹⁵ Comuns urbans a Barcelona. Pràctiques de defensa, cura, reapropiació i gestió comunitària" OMB 2014. http://bcncomuns.net/wp-content/uploads/2014/06/Conclusions_OMB_CAT.pdf

¹⁶ La web <http://bcncomuns.net> documenta les pràctiques de comuns urbans estudiades per l'OMB

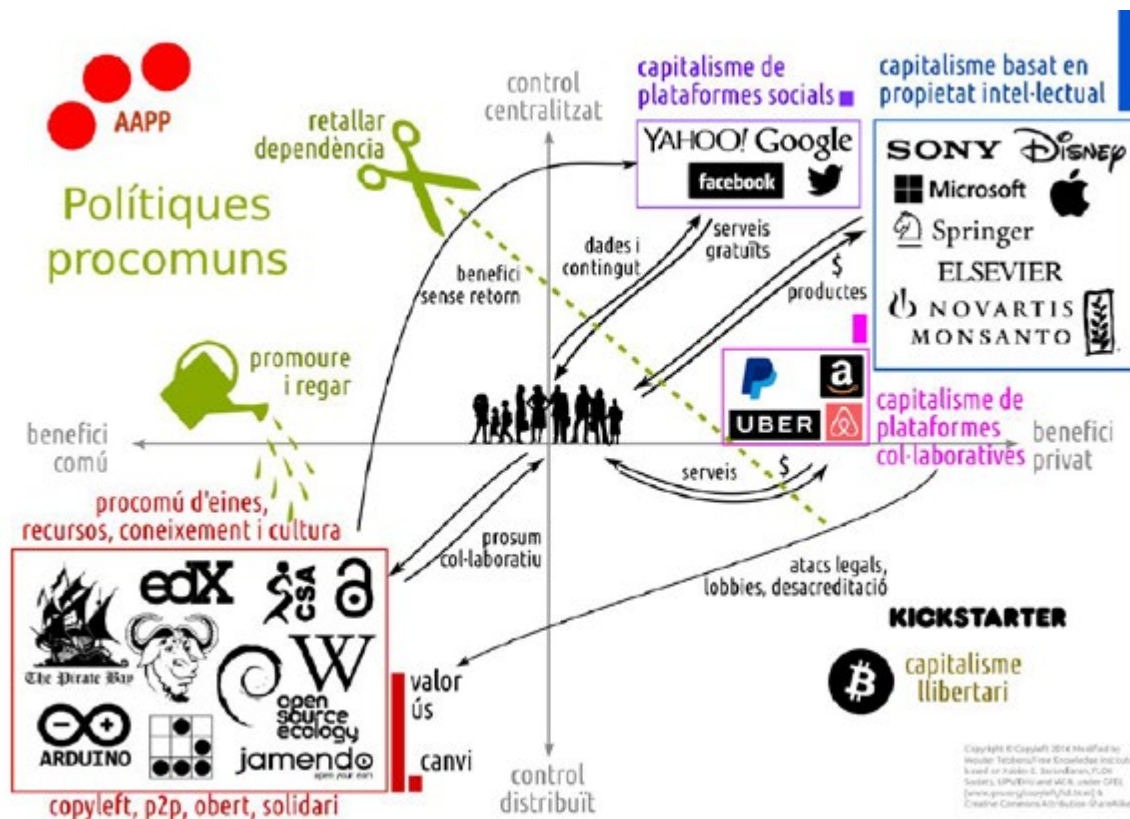
¹⁷ Directori del P2Pvalue. <http://directory.p2pvalue.eu>

¹⁸ Directori d'iniciatives a Catalunya del P2Pvalue: <http://directori.p2pvalue.eu>

del model procomú a Catalunya, de 14 àrees d'activitat el 2012 (Berlinguer et al. 2013)¹⁹ a 33 àrees d'activitat el 2015, mostrant la gran capacitat d'expansió del model, no com un sector, sinó com un model de producció emergent (Fuster et al. 2016)²⁰.

Entre 2014 i 2015, el Digital Social Innovation Project tria 47 casos d'estudi de la innovació social digital a Europa, tres dels quals nascuts a Barcelona (Goteo, Guifi.net i Smart Citizen Kit)²¹. L'informe *Ciutat Intel·ligent Barcelona Commons* (2016) encarregat per la Primera Tinença d'Alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona i elaborat pel Free Knowledge Institute identifica més de 300 actors dels procomuns a la ciutat i fa propostes per reforçar l'economia col·laborativa orientada al procomú²².

Economies del coneixement

¹⁹ Berlinguer, M., Martínez, R., Fuster Morell, M. J. Subirats. (2013). *Modelos emergentes de sostenibilidad de procomunes audiovisuales*. Teknokultura. Revista de Cultura Digital y Movimientos Sociales. <http://teknokultura.net/index.php/tk/article/view/82/pdf>

²⁰ Fuster Morell, Mayo; Salcedo Maldonado, Jorge Luis i Berlinguer, Marco, *Debate About the Concept of Value in Commons-Based Peer Production* (2016). F. Bagnoli et al. (Eds.): INSCI 2016, LNCS 9934, págp. 27-41, 2016. disponible a SSRN. <https://ssrn.com/abstract=2842537>

²¹ DSI Final Report 2015. <https://waag.org/sites/waag/files/public/media/publicaties/dsireport.pdf>

²² Informe *Polítiques municipals en l'àmbit de la Societat del Coneixement i la Ciutat Intel·ligent. Cap a un model més sostenible, social i democràtic*. <http://freeknowledge.eu/ca/article/informe-ciutat-intel·ligent-barcelona-commons>

02.02 ARTICULACIÓ PARAL·LELA DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA (1998-2016)

Paral·lelament, en aquestes mateixes dècades, l'Economia Social i Solidària (ESS), que compta amb una tradició centenària a Catalunya, també s'articula i consolida. Després de dues trobades a Porto Alegre (Brasil, 1998 i 2000), el 2001 es constitueix la Xarxa Global de Socioeconomia Solidària. Aquest procés, en el qual la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya participa activament, culminarà en l'àmbit local en la constitució de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) de Catalunya el 2003. Quatre anys més tard, el 2007, la XES posa en marxa el balanç social, una eina per la qual les entitats adherides autoavaluen la seva activitat segons uns criteris socials compartits i, a partir dels resultats, encaminen la seva actuació per millorar-los.

El 2012 (amb el finançament aconseguit en una campanya a Goteo) la XES fa la primera Fira de l'Economia Solidària de Catalunya (FESC). El 2014 la XES i el Setem posen en marxa Pam a Pam, una iniciativa de mapeig col·laboratiu que mostra iniciatives de consum responsable i d'economia solidària a Catalunya, amb l'objectiu de transformar la societat a partir de la cistella de la compra. El 2017 a Barcelona hi ha 4.718 iniciatives socioeconòmiques d'ESS, el 2,8% de les 167.000 empreses registrades a la ciutat, amb més de 53.000 persones treballadores, que representen el 8% del total de l'ocupació a Barcelona, i un volum econòmic total de 3,7 mil milions d'euros (més del 7% del PIB de la ciutat).²³

02.03 CAP A UN CANVI DE RUMB EN L'ECONOMIA COL·LABORATIVA (2016)

El gener del 2016 es reuneix per primer cop el grup BarCola (Barcelona Col·labora) amb el propòsit d'estudiar i promoure models procomuns d'economia col·laborativa i fer recomanacions per a l'elaboració de polítiques públiques. Formen part del grup de persones que fan recerca acadèmica (Dimmons IN3 UOC, IGOP UAB, UPC, UB i ESADE), que pertanyen a col·lectius, empreses o entitats de l'economia col·laborativa i els procomuns (Guifi.net, Free Knowledge Institute, Platoniq, Fundació Goteo, eReuse, X-Net, Col·legi d'Enginyers, OuisShare, Holon, FabLab Barcelona, CitiLab, Lazzum i Tarpuna, entre d'altres), o que treballen a les administracions públiques (Ajuntament de Barcelona, ICUB, Ateneus de Fabricació i IMI). També el gener del 2016, en la lògica del canvi polític conseqüència de les eleccions municipals de maig del 2015^{24, 25}, es crea a Barcelona Activa la Direcció d'Innovació Socioeconòmica (inicialment Altres Economies) per promoure l'ESS en un sentit ampli, englobant tot el que també s'ha anomenat Altres Economies.

El març de 2016, la Direcció d'Innovació Socioeconòmica de Barcelona Activa, juntament amb el Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum, i el grup de recerca Dimmons IN3 UOC, i amb la col·laboració de BarCola, organitzen les primeres Jornades d'Economies Col·laboratives Procomuns²⁶, en les quals participen més de 300 persones en 90 sessions i 30 xerrades llampec per reflexionar i compartir idees sobre com enfocar el desenvolupament de l'economia col·laborativa.

²³ Informe *L'Economia Social i Solidària de Barcelona*, d'Anna Fernàndez i Ivan Miró de La Ciutat Invisible per encàrrec del Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum de l'Ajuntament de Barcelona. <http://bcn.coop/ess-a-barcelona>

²⁴ El 25 de maig de 2015 la candidatura Barcelona En Comú guanya les eleccions municipals a Barcelona i forma un govern en minoria, encara que va arribar a un acord posterior amb el PSC. El programa de la candidatura portava un compromís per "impulsar noves pràctiques econòmiques, socials i culturals més cooperatives i sostenibles" en l'eix de canvi de model de ciutat. <https://barcelonaencomu.cat/ca/programa/navega/model-ciutat/194>

²⁵ L'ESS era present en quasi tots els programes electorals de les candidatures que van obtenir representació a les eleccions de 2015. Totes menys C's incloïen mesures de foment del cooperativisme, incorporant en bona part les proposades per la FCTC. Garcia, Jordi (2015). *Els programes electorals es cooperativitzen*. Revista Nexa. http://www.nexa.coop/nexa/index.php?option=com_content&view=article&id=89

²⁶ Primeres Jornades d'Economia Col·laborativa Procomú <http://procomuns.net/ca/programa-2>

De les jornades sortirà la *Declaració procomuns i propostes de polítiques per l'economia col·laborativa del procomú a Barcelona*²⁷, amb propostes de polítiques públiques per a les administracions. La declaració havia estat facilitada per Dimmons amb un procés que va comptar amb l'aportació d'unes 20 persones participants a BarCola i després va ser enriquida per les propostes formulades durant les jornades recollides en apunts utilitzant la plataforma Teixidora.net; fins a arribar a un document amb 120 propostes. Aquestes propostes s'incorporaren a la plataforma Decidim.Barcelona, dins el procés participatiu del Pla d'Actuació Municipal²⁸. També es van fer arribar a la Comissió Europea que tenia un procés obert d'aportacions per la regulació de l'economia col·laborativa, i a la Generalitat de Catalunya, que també estava iniciant un procés regulador.

Entre les 120 propostes de la declaració una de les 10 destacades és:

- Impulsar la incubació de nous projectes i iniciatives d'economia col·laborativa procomú: crear una incubadora amb infraestructura física i tecnològica pensada per al procomú, així com facilitar recursos per a l'emprenedoria col·lectiva procomuna que, a banda de l'impacte social positiu, promogui projectes viables que compleixin amb criteris d'obertura, reutilització, transparència, etc.

El procés participatiu dóna lloc al Programa d'Actuació Municipal²⁹, que guiarà les actuacions del govern municipal. S'hi incorporen les propostes amb més suports, com ho és el segon eix, l'economia social i cooperativa, en el qual es troba la promoció de l'economia del procomú:

- **2.2.9. Promoure l'economia col·laborativa procomú**³⁰
Promoure el desenvolupament del sector d'economies col·laboratives procomú basant-se a prioritzar models de producció col·laborativa entre iguals a partir de plataformes amb sistemes de governança democràtics i accessibles com un bé comú (sota llicències i codis oberts).

Altres propostes incorporades al PAM, que deriven de propostes de la declaració i que estan relacionades amb el marc contextual de La Comunicadora són:

- **2.2.1. Formació i acompanyament per avançar cap a una nova pràctica socioeconòmica**³¹
Incorporar i executar programes, recursos, metodologies i continguts que facin possible una nova cultura socioeconòmica i noves pràctiques socioempresarials en el conjunt d'actuacions de Barcelona Activa (ocupació, empresa, emprenedoria, innovació, formació...) i actuant amb visió de territori.

²⁷ Declaració dels Procomuns. <http://procomuns.net/ca/politiques>

²⁸ Procés Participatiu del Pla d'Actuació Municipal 2016. <https://www.decidim.barcelona/processes/1>

²⁹ Programa d'Actuació Municipal de Barcelona 2016. <https://decidim-barcelona.s3.amazonaws.com/uploads/decidim/attachment/file/10/00.pdf>

³⁰ Punt 2.2.9 del PAM, pàgina 124. Fusió de 27 propostes; 174 suports.
<https://decidim-barcelona.s3.amazonaws.com/uploads/decidim/attachment/file/10/00.pdf>

³¹ Punt 2.2.1 del PAM, pàgina 126. Fusió de 46 propostes; 304 suports.
<https://decidim-barcelona.s3.amazonaws.com/uploads/decidim/attachment/file/10/00.pdf>

- **2.1.2. Impulsar l'economia verda i circular, especialment la rehabilitació energètica i les energies renovables³²**

L'economia verda i circular com a estratègia de desenvolupament per millorar la competitivitat i l'atractivitat de les àrees d'activitat econòmica, per vincular l'activitat industrial de caràcter tradicional amb les noves tendències en el sector: ecodisseny i ecoinnovació, simbiosi industrial i racionalització dels recursos energètics.

- **5.1.4. Innovació i Sobirania Tecnològica³³**

Impuls d'una política de tecnologia i innovació digital orientada a garantir la sobirania tecnològica de la ciutat i del seu veïnat, vetllant per gestió pública de les dades, l'apoderament de la ciutadania, la protecció de la privacitat i la lluita contra la corrupció, promovent alhora una economia més equitativa i sostenible i dinamitzant les petites i mitjanes empreses del sector a través de la contractació pública innovadora.

El juliol del 2016 es publica l'informe de Ruben Suriñach Padilla *Les Altres Economies de la ciutat. Identificant l'ecosistema d'economies transformadores de Barcelona*³⁴, encarregat per Barcelona Activa. L'informe repassa els fenòmens de construcció i innovació socioeconòmica transformadors. Concretament hi analitza set moviments (Decreixement, Economia Col·laborativa, Economia del Bé Comú, Moviment dels Procomuns, Economies Feministes, Economia Social i Economia Social i Solidària) i set fenòmens (Economies Comunitàries, Consum Responsable, Economia Circular, Economia de les Cures, Emprenedoria Social, Innovació Social i Responsabilitat Social Corporativa). S'hi recull la proposta que es fa des del marc teòric de l'Economia del Bé Comú per reorientar l'economia cap a la maximització del bé comú en lloc del benefici individual³⁵. També afronta la qüestió de l'economia col·laborativa³⁶ i identifica el que la caracteritza:

- Les possibilitats que les noves plataformes tecnològiques permeten a l'hora de generar relacions econòmiques entre iguals (*peer to peer*), generant noves lògiques de consum, treball, govern, etc.
- Compartir els recursos (de tot tipus) en comptes de posseir-los, per fer-ne un ús més eficient.
- Les noves tecnologies de la informació i la comunicació són el principal mitjà des del qual s'accedeix a béns i serveis de l'economia col·laborativa.

³² Punt 2.1.2 del PAM, pàgina 126. Fusió de 3 propostes; 25 suports.

<https://decidim-barcelona.s3.amazonaws.com/uploads/decidim/attachment/file/10/00.pdf>

³³ Punt 5.1.2 del PAM, pàgina 126. Fusió de 5 propostes; 50 suports.

<https://decidim-barcelona.s3.amazonaws.com/uploads/decidim/attachment/file/10/00.pdf>

³⁴ Informe *Les altres economies de la ciutat. Identificant l'ecosistema d'economies transformadores de Barcelona*.

http://www.barcelonactiva.cat/barcelonactiva/images/cat/Altres-economies-web_tcm83-122244.pdf

³⁵ Informe "Les altres economies de la ciutat". Secció 03.1.3. pàgina 12.

http://www.barcelonactiva.cat/barcelonactiva/images/cat/Altres-economies-web_tcm83-122244.pdf

³⁶ Informe "Les altres economies de la ciutat". Secció 03.1.2. pàgina 10.

http://www.barcelonactiva.cat/barcelonactiva/images/cat/Altres-economies-web_tcm83-122244.pdf

A continuació identifica dos pols entre els agents que en formen part i les seves pràctiques: els qui la veuen com una oportunitat per augmentar la competitivitat i fer més eficients els mercats, i els qui l'emmarquen en la construcció del procomú, la cooperativització de les plataformes i la responsabilitat de les organitzacions. Quan analitza el moviment dels procomuns³⁷, esmenta la interdependència que es dona entre, d'una banda, la comunitat que produeix o gestiona el recurs; de l'altra, el recurs produït o gestionat; i, finalment, les regles de govern del recurs establertes per la comunitat i que varien segons les especificitats del recurs. Assenyala, a més, la reclamació que es fa per legitimar l'espai del procomú contraposat a la dualitat estat-mercat com a únics espais per a la producció, gestió i assignació de recursos econòmics.

L'informe *Ciutat Intel·ligent Barcelona Commons*³⁸, elaborat per Wouter Tebbens, del Free Knowledge Institute, i lliurat el juny del 2016, incorporava també recomanacions per la promoció de l'economia col·laborativa procomú a través d'accions formatives i d'acompanyament de projectes³⁹, hi esmenta concretament una reorientació de l'actuació de Barcelona Activa en aquest sentit. Entre altres actuacions, s'hi proposa:

- Una incubadora per a l'economia dels procomuns, que faciliti a més gent crear la seva economia dins d'aquesta, acompanyada per programes de formació, mentories i connectors en l'àmbit local i internacional.

Resumint, l'àrea metropolitana de Barcelona compta amb un ecosistema del procomú en consolidació que s'ha anat articulant des de fa més de dues dècades i que està confluint amb l'Economia Social i Solidària. Aquest ecosistema ha estat estudiat des de l'àmbit de la recerca en diversos projectes que mostren la seva diversitat i riquesa. Diversos informes dels darrers dos anys han fet recomanacions perquè es facin accions formatives i d'acompanyament a projectes per ajudar a la seva viabilitat i reorientar l'economia col·laborativa cap al procomú evitant així el seu impacte negatiu sobre la societat.

La Declaració dels Procomuns del 2016, fruit de moltes aportacions, formulava aquestes recomanacions com a proposta al procés participatiu on va acumular suports incorporant-se al PAM, assumit pel Govern Municipal. La Comunicadora, com a programa d'impuls de Barcelona Activa, és una acció en aquesta línia, que es concreta i es fa real. És possible per l'existència d'un ecosistema que li dona context i també per unes demandes i propostes que passen per un procés de participació que les legitima i s'incorporen a les polítiques públiques. No és encara un espai estable d'incubació i consolidació de projectes del procomú, però és una primera experiència que el pot anticipar.

³⁷ Informe *Les altres economies de la ciutat*. Secció 03.1.4. pàgina 13.

http://www.barcelonactiva.cat/barcelonactiva/images/cat/Altres-economies-web_tcm83-122244.pdf

³⁸ Informe *Polítiques municipals en l'àmbit de la Societat del Coneixement i la Ciutat Intel·ligent. Cap a un model més sostenible, social i democràtic*, Juny 2016, pàgines 3 a 5. http://freeknowledge.eu/sites/freeknowledge.eu/files/Informe_SmartCity_Commons_v1.0.pdf

³⁹ Les recomanacions principals es van incorporar —prèviament a la seva publicació final— a la *Declaració procomuns* i van passar al PAM.

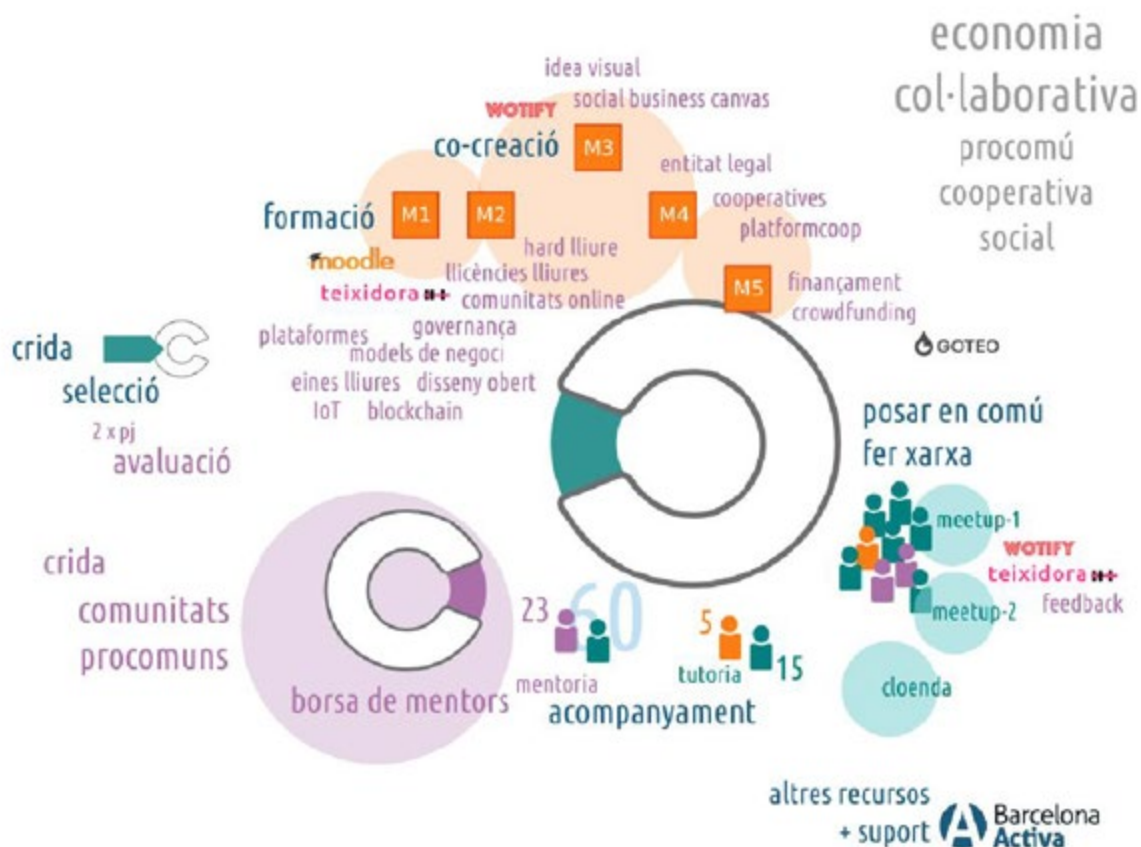
03. El programa d'impuls La Comunicadora

Descripció del programa, la metodologia, les accions fetes i el seu abast (selecció, formació, tutoria, mentoria, trobades obertes, comunicació i documentació), així com les eines i recursos utilitzats.

La Comunicadora és un programa d'impuls de Barcelona Activa de tres mesos de durada, orientat a acompanyar projectes d'economia col·laborativa i situar-los en el marc de l'economia del procomú, sota paràmetres socials i equitatius. En la seva primera edició, les persones participants han explorat la viabilitat i sostenibilitat de diversos projectes oberts buscant fórmules de generar ingressos i formes d'organització de la producció basades en relacions justes entre els diferents agents implicats.

Metodològicament, el programa ha combinat:

- Tutoria dels projectes
- Mòduls de formació
- Sessions de cocreació i trobades obertes per rebre *feedback*
- Mentories d'assessorament i orientació

Cada projecte ha tingut una persona tutora de l'equip coordinador del programa. Cadascuna ha dut tres projectes i ha estat el referent dels i de les participants per a qualsevol tema d'acompanyament dins el programa. Ha estat també la persona pont per escollir el tipus de mentories i altres suports per als projectes, n'ha fet el seguiment de l'estat i de les necessitats i incidències.

Tutories a La Comunicadora	Projectes tutoritzats
Maria G. Perulero (Goteo)	Footprint, Lendi, Replicant
David Gómez (FKI)	Arts i Mànigues, Cooplabora, Xerebere
Mauricio O'Brien (Platoniq)	Upcycling de barri, Aquapioneers, LibreBanco
Olivier Schulbaum(Platoniq)	Crowdacting, ITH crowdfunding, CCWorld
Wouter Tebbens (FKI)	Som Mobilitat, Katuma, Sentido Común

El programa ha constatat de sis mòduls (el primer en obert, previ a la selecció) dels quals quatre, que s'han dut a terme durant els primers dos mesos, han estat sessions formatives d'introducció a l'economia col·laborativa i el procomú; per formar i resoldre dubtes en temes de llicències, models de negoci i forma jurídica; i aportar eines i recursos útils als projectes.

Mòduls formatius a La Comunicadora	Formadors/es	Sessions (de 4 h)
Mòdul 0 Introducció a l'economia col·laborativa i el procomú	Wouter Tebbens, Maria G. Perulero i David Gómez	1 sessió
Mòdul 1 Models de sostenibilitat i negoci; gestió del coneixement, llicències lliures i obertes	Wouter Tebbens i David Gómez	1 sessió
Mòdul 2 Eines lliures i col·laboratives, ecosistema i <i>networking</i> . Plataformes de coneixement lliure i de disseny obert. Eines Sandstorm. Blockchain.	Wouter Tebbens, Mauricio O'Brien, David Gómez i Carlos Barbero	2 sessions
Mòdul 4 Forma jurídica, obligacions legals i models d'organització.	Ana Muñoz, Mayo Fuster i Enric Senabre	1 sessió

A totes les sessions formatives s'ha pres apunts col·lectivament amb l'eina d'escriptura col·laborativa en xarxa Etherpad, que han quedat recollits a la plataforma Teixidora⁴⁰. A les fitxes de Teixidora també ha quedat recollit el material projectat per les persones formadores, i es troba disponible per a consultes posteriors. Les persones participants han comptat, a més, amb un entorn Moodle (campus *online*) de la Free Technology Academy, amb aules corresponents a cada un dels mòduls per compartir altres materials relacionats. Dins el mòdul 2 s'ha fet servir el sistema Sandstorm, que integra diverses eines web lliures que en faciliten l'administració.

El mòdul 3 del programa ha consistit en un taller de cocreació, conduït per Platoniq, que ha introduït les metodologies de cocreació a través de l'ús de *canvas* de la plataforma Wotify⁴¹. A partir dels projectes participants s'han cocreat casos pràctics amb la metodologia de definició d'escenaris utilitzant els *canvas* "Idea Scenario"⁴² i "Idea visual"⁴³, per després estudiar-ne la viabilitat i sostenibilitat econòmica a partir del *canvas* de "Model de negoci social"⁴⁴. Tot seguit cada equip ha aplicat aquestes metodologies al seu projecte de manera que els *canvas* els han servit per definir-lo, concretar-lo i també per contrastar-lo en les sessions de tutoria o mentoria.

Durant el mes de desembre del 2016 s'han fet dues trobades obertes a la Sala Emprèn de la seu de Barcelona Activa de Llacuna, a les quals s'ha convidat les comunitats entorn dels projectes i en general de l'economia col·laborativa i els procomuns. Cadascú hi ha pogut explicar el seu projecte en intervencions curtes (un *pitch*) de 4 minuts i han rebut aportacions de la resta de persones assistents. Les intervencions s'han fet a peu dret, per mostrar els continguts dels *canvas* de Wotify penjats a la paret, i a més s'ha utilitzat el *feedback canvas* on es podien enganxar notes adhesives amb contribucions, i en un espai de micròfon obert entre intervencions s'han fet aportacions en viu. Totes les aportacions en notes adhesives, estructurades per tipologies, han estat recollides en pàgines de Teixidora.net.

⁴⁰ La Comunicadora a Teixidora.net. https://www.teixidora.net/wiki/La_Comunicadora

⁴¹ Wotify de Platoniq, repositori de *canvas* per a processos de co-creació. <https://wotify.eu>

⁴² *Canvas* "Idea Scenario" descarregable a Wotify. <https://wotify.eu/blog/tool/wotify-scenario>

⁴³ *Canvas* "Idea visual" descarregable a Wotify. <https://wotify.eu/blog/tool/idea-visual>

⁴⁴ *Canvas* "Business Model Canvas" descarregable a Wotify. <https://wotify.eu/blog/tool/business-model-canvas>

Les intervencions s'han enregistrat en vídeo i se n'han editat càpsules publicades a Archive.org⁴⁵ i a YouTube⁴⁶. Les trobades han servit també d'espai de *networking* i per fer aportacions sobre el mateix programa La Comunicadora que s'han tingut en compte per fer correccions iteratives.

Al 5è mòdul, impartit per Goteo, s'han introduït diferents opcions de finançament i s'ha fet un taller pràctic de campanyes de micromecenatge. En grups s'hi han dissenyat campanyes per buscar finançament per a alguns dels projectes participants.

A la trobada de cloenda a la Sala Barcelona de MediaTIC, els projectes han presentat els passos fets, el seu estat actual i els passos previstos. També s'ha fet una avaluació col·lectiva del programa⁴⁷.

⁴⁵ La Comunicadora a Archive.org. https://archive.org/details/@la_comunicadora

⁴⁶ Les càpsules de vídeo de La Comunicadora es poden trobar a la llista de reproducció "Altres economies" del compte de Barcelona Activa a YouTube. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLd39PtGLFUG1jxl0cousO3jW-rqJXksss>

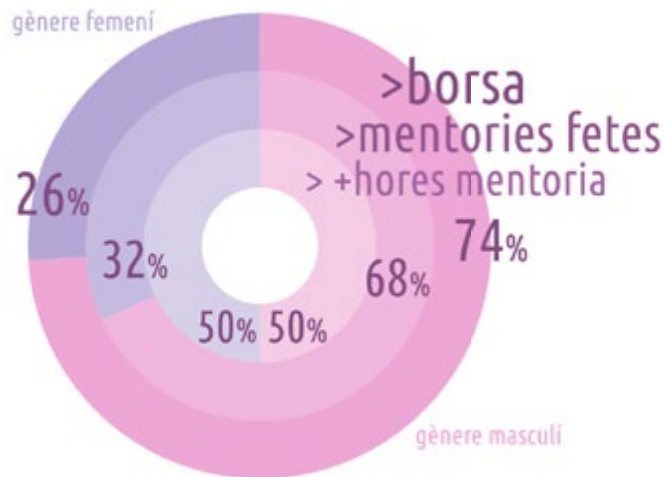
⁴⁷ Aquesta trobada i les anteriors obertes han estat anunciades en l'agenda de *meetups* de Procomuns. <https://www.meetup.com/Barcelona-procomuns-meetup>

Mòduls de taller i Meetups de La Comunicadora	Dinamització / Intervencions	Sessions (de 4 h)
Mòdul 3 Competències per emprendre. Taller de cocreació i generació de model de negoci.	Platoniq (Mauricio O'Brien i Olivier Schulbaum)	2 sessions
Meetup 1/12/2016 Presentació i <i>feedback</i> de projectes; valoracions programa.	Álvaro Porro, David Gómez, Ernest Pons, Wouter Tebbens, Mauricio O'Brien i Mònica Garriga Projectes presentats: Katuma, Upcycling de Barri, LibreBanco, Lendi, Replicant i Crowdacting	1 sessió
Meetup 12/12/2016 Eines lliures i col·laboratives, ecosistema i <i>networking</i> . Plataformes de coneixement lliure i de disseny obert. Eines Sandstorm. Blockchain.	Olivier Schulbaum, David Gómez, Ernest Pons, Wouter Tebbens, Mauricio O'Brien i Mònica Garriga Projectes presentats: Footprint, Arts i Mànigues, Xerebere, Aquapioneers, Wikifunding, Cooplabora, CCWorld i Som Mobilitat	2 sessions
Mòdul 5 Taller de finançament i campanyes de micromecenatge.	Fundación Goteo (Maria G. Perulero)	1 sessió
Cloenda 27/1/2017 Estat dels projectes i fulls de ruta. Avaluació del programa.	Álvaro Porro, David Gómez, Ernest Pons, Wouter Tebbens, Mauricio O'Brien, Mònica Garriga i Mayo Fuster Projectes presentats: Katuma, Upcycling de Barri, LibreBanco, Lendi, Replicant, Footprint, Arts i Mànigues, Xerebere, Aquapioneers, Cooplabora, CCWorld i Som Mobilitat	1 sessió

Un aspecte clau del programa han estat els assessoraments personalitzats a través de mentories que s'han repartit durant dos mesos, encavalcant-se amb la part final de les sessions formatives. La diversitat de projectes i de punts de partida, així com el caràcter exploratori de models de sostenibilitat feien necessari un programa flexible que pogués adaptar-se a les necessitats dels projectes sobre la marxa. S'ha convidat persones de l'àmbit de la cultura, el coneixement i les tecnologies lliures, el disseny obert, les economies circular, cooperativa i col·laborativa i altres àmbits que poguessin ser útils als projectes formant part d'una borsa de mentors/es. Fins a 35 persones s'han incorporat a la borsa, de les quals a la pràctica 23 han fet sessions d'assessorament. La borsa de mentoria al final del programa presenta un desequilibri del 26% de persones de gènere femení i 74% de gènere masculí⁴⁸, tot i que tendeix a equilibrar-se entre les persones que han fet més hores d'assessorament⁴⁹.

⁴⁸ No es demanava la identificació de gènere en inscriure's a la borsa de mentoria, aquestes dades són una aproximació a partir dels noms de pila.

⁴⁹ Les persones que han fet més de 6 hores d'assessorament són 2 de gènere femení i 2 de masculí, per sobre de 4 hores són 2 femení i 5 masculí. Si prenem el total d'hores d'assessorament, el 68% l'han fet persones de gènere masculí i el 32% de femení.

En molts casos les mentories han estat un factor decisiu per fer madurar els projectes o per resoldre necessitats concretes. Disposar d'una àmplia borsa, que es mantenia oberta per si calia incorporar persones amb altres perfils sobre la marxa, ha estat un recurs important del programa. Cada projecte disposava d'unes 10 hores de mentoria i s'ha fomentat repartir-les en diferents assessoraments, l'equip de cada projecte juntament amb el/la seu/seva tutor/a concertaven reunions amb les persones mentores.

En el cas del projecte Arts i Mànigues s'ha *hackejat* la proposta concentrant hores de mentoria, per dinamitzar un taller de cocreació específic, amb els seus potencials beneficiaris (artistes i públic). Això ha fet veure la possibilitat de tenir, en un programa d'aquest tipus, un paquet d'hores per projecte que es pugui destinar tant a assessorament com a dinamització personalitzada.

Mentories a La Comunicadora	Projectes assessorats	Àmbits
Adrià Garcia i Mateu	LibreBanco	Disseny, organització
Albert Cañigüeral	Lendi, Xerebere, Arts i Mànigues i Crowdacting	Economia col·laborativa, definició dels projectes, referents i models de negoci
Aleix Pol	Arts i Mànigues	Sistemes web i programari lliure
Ana Muñoz	Lendi, Upcycling de barri i Aquapioneers	Constitució cooperativa i aspectes legals societaris i administratius
Boyd Derek Cohen	Boyd Derek Cohen	Economia col·laborativa i models de negoci
David Gómez	Arts i Mànigues (taller)	Cocreació i cultura
Enric Senabre	Lendi, Replicant i Crowdacting	Cocreació
Gabriela Masfarré	Lendi, Replicant i Som Mobilitat	Models de negoci i estratègia
Gustavo G. Grillasca	Crowdacting	Blockchain, criptomonedes i Ethereum
Ivan Verges	ITH Crowdfunding	Sistemes web
Jonathan Minchin	Footprint i Crowdacting	<i>Open source</i> hardware, sostenibilitat i <i>fablabs</i>
Josep Matas	Footprint	Llicències i drets d'autor
Laura Fernández	Upcycling de barri i ITH Crowdfunding	Estratègia i comunicació
Loli Castilleja	Xerebere	Pla de viabilitat i pilots
Maria G. Perulero	Crowdacting i ITH Crowdfunding	Micromecenatge i finançament
Mauricio O'Brien	Arts i Mànigues (taller) i LibreBanco	Cocreació, cultura i model de negoci
Mònica Garriga	Lendi i Replicant	Definició dels projectes i comunicació
Olivier Schulbaum	Som Mobilitat, Katuma i LibreBanco	Cocreació, definició dels projectes i models de negoci procomú
Ricard Espelt	Som Mobilitat, Katuma, LibreBanco i Xerebere	Models de negoci procomú i Economia Social i Solidària
Roger Baig Viñas	Lendi i Xerebere	Sistema de compensacions (Guifi.net) i definició dels projectes
Virginia Barsco Regueira	Footprint, Lendi, Xerebere i Upcycling de barri	Definició dels projectes, ludificació i model de sostenibilitat
Wouter Tebbens	Footprint, Lendi, Replicant, Som Mobilitat, Cooplabora i LibreBanco	Models de negoci en obert, procomú, llicències lliures i obertes i tecnologies lliures i descentralitzades

04. Els projectes participants

Presentació dels projectes participants, àrees què se situen dins els eixos del programa, el seu punt de partida i evolució dins el programa, fites assolides i passos previstos. Aprofundiment en cinc casos des de la perspectiva de comunicació de l'economia col·laborativa.

Organitzar una comunitat al barri que comparteixi l'ús d'eines i objectes, crear nous objectes útils a partir dels residus plàstics sense treure'ls del barri, compartir l'ús i la propietat de vehicles elèctrics a través d'una cooperativa, fer servir terrats i cobertes per cultivar aliments amb molt poca aigua, tenir una bona plataforma informàtica de gestió per a les cooperatives de consum agroalimentari, construir i fer el manteniment del mobiliari urbà entre el veïnat, coproduir —entre artistes i públic— espectacles de petit format en cases particulars, crear una cooperativa de persones que lloguen habitacions a casa seva i utilitzar-la per autoformar-se i obtenir suport per trobar altres fonts d'ingressos des de la col·laboració, facilitar que els i les turistes coneguin d'una altra manera la ciutat participant en activitats de cooperació social, facilitar la rèplica en altres ciutats d'un festival audiovisual amb llicències obertes... Aquests són alguns dels propòsits dels projectes que han participat en el programa d'impuls La Comunicadora de Barcelona Activa entre octubre de 2016 i gener de 2017.

Els projectes que han participat en el programa d'impuls tenen propòsits diversos. Tots tenen una dimensió col·laborativa i busquen la viabilitat utilitzant criteris del procomú.

Tots els projectes tenen una dimensió col·laborativa i les persones impulsores, juntament amb tutores, formadores, mentores i altres participants, n'han explorat la viabilitat utilitzant models de sostenibilitat amb criteris del procomú. Els projectes responen a un o més dels eixos que s'havien definit per al programa: **disseny lliure i obert** (3 projectes), **economia circular** (3 projectes), **plataformes online** (8 projectes), **cultura lliure** (2 projectes) i **desenvolupament de programari lliure** (1 projecte).

Projecte	Descripció	DO	EC	PL	Clt	Pr
Aquapioneers	Agricultura urbana sostenible a través del disseny en codi obert i la fabricació digital d'equips de cultiu aquapònics per conrear hortalisses amb un consum del 90% menys d'aigua i sense fertilitzants químics ni pesticides. » Guillaume Teyssie, Loic Le Goueff	■	■			
Arts i Mànigues	Ecosistema cultural de creació i gaudi d'espectacles de petit format a domicili, articulats mitjançant una cooperativa de treball i consum. » Xavi Capdevila, Eduard Carmona, David Ymbernon			■	■	
CCWorld	Plataforma <i>online</i> horitzontal i descentralitzada a la xarxa CCWorld de festivals que promouen les obres audiovisuals produïdes sota criteris de digitalització i cultura lliure. » Ester Villacampa, Fernando Paniagua; Panorama 180°			■	■	

Projecte	Descripció	DO	EC	Pl	Clt	Pr
Cooplabora	Cooperativa d'iniciativa social per agrupar i capacitar persones que lloguen habitacions a casa seva i treballen en l'economia col·laborativa com a ciutadans/es productors/es. » Dylan Tarín Torralba, Dámaris Rojas, José Luis Rodríguez					
Crowdacting	Plataforma tàctica <i>online</i> que faciliti proposar accions de transformació social i acumular acords de participació per dur-les a terme quan es traspassa un llindar de persones. » Brian Russell, Maria, Lena					
Footprint	Plataforma web i aplicació mòbil que faciliti la implicació socialment responsable de les persones que fan turisme al lloc que visiten. » Ivan Loza					
ITH crowdfunding	Micromecenatge per a projectes literaris en llengua gallega que combina la metodologia de finançament col·lectiu, el treball en línia, la formació, l'assessorament i el seguiment personalitzat. » Uxío Novo Rey, Ivan López Gimeno					
Katuma	Sistema web de programari lliure per facilitar l'autogestió de grups de consum ecològic i de proximitat i la compra directa als productors establint una relació comercial justa. » Enrico Stano i Sergi Alonso; Associació coopdevs					
Lendi	Comunitat i aplicació per fer possible el préstec d'eines i altres objectes entre el veïnat d'un barri, donant importància a l'accés per sobre la propietat. » Javier Velasco, Manure Stoop, Iván Pico, Marta Barrier					
LibreBanco	Disseny lliure de bancs per a l'espai públic urbà que busca redirigir la inversió municipal en mobiliari urbà cap als mateixos barris utilitzant per a la seva producció i manteniment les cases d'oficis, espais de fabricació digital i tallers de fusteria o ferreteria existents. » Paco Gonzalez, Radarq					
Replicant	Mitjà internacional trilingüe (català, castellà i anglès) i multimèdia, orientat al públic general amb inquietuds que ofereixi continguts periodístics sobre la implicació de la tecnologia en l'accés als recursos i la preservació dels drets fonamentals. » Griselda Casadellà Cunillera, Àl Cano					
Sentido Común	Facilitar processos de cocreació que duguin a solucions col·laboratives per resoldre els reptes d'un ecosistema local, identificant-ne les causes, enfortint la intel·ligència col·lectiva i el sentit comú, generant entorns de confiança i transparència per exercir una democràcia real. » Felipe Cunha Barreto					
Som Mobilitat	Cooperativa de consum sense afany de lucre que es proposa accelerar la transició cap a la mobilitat sostenible creant una plataforma per compartir cotxes, motos i bicis elèctriques. » Arnau Vilardell i Ricard Espelt; Cooperativa Som Mobilitat, SCCL					
Upcycling de Barri	Un servei de barri amb màquines de reciclatge i reutilització senzilles per poder transformar els residus plàstics que generen a casa en productes que es poden tornar a utilitzar obrint la possibilitat de gestionar certs residus dins de cercles de producció i consum locals. » Aniol López i Marc Benito; Taller Esfèrica					
Xerebere	Plataforma d'intercanvi de productes i serveis, sense involucrar diners, orientada a persones amb pocs recursos o que no volen participar del mercat; obrint l'oportunitat de gaudir de coses o experiències a les quals no podríem tenir accés d'altra manera. » Szabolcs Németh					

La taula indica amb un color més fort els eixos principals en què se situa cada projecte i en color atenuat els eixos amb els quals també tenen alguna relació DO (disseny obert) | EC (economia circular) | Pl (plataforma) | Clt (cultura) | Pr (programari).

A continuació explicarem les característiques dels projectes participants i del seu procés dins el programa, per després aprofundir en alguns casos. Els projectes s'expliquen tal com es van presentar a La Comunicadora i a partir d'informació d'alguns dels seus passos posteriors; però cal advertir que són projectes en fases molt diferents i que, passat un temps, poden tenir continuïtat o no, canviar la composició de l'equip, mantenir o no el mateix nom, agrupar-se amb altres, evolucionar o fer canvis en la seva orientació.

Des de la perspectiva econòmica, els projectes es poden descriure segons les necessitats que volen satisfer, a partir de com es proposen organitzar la circulació de béns, serveis i aportacions, o segons s'hi aproximen des de la producció, des del consum o des d'una posició intermèdia.

Observem primer els projectes des de la **perspectiva econòmica**, de les **necessitats que es volen satisfer**. Fins a sis projectes responen a la necessitat de millores en l'organització i la gestió: facilitar l'acció col·lectiva (Crowdacting), compartir metodologies i recursos (CCWorld, LibreBanco i Katuma), organitzar la comunitat propera (Coplabora, Katuma, LibreBanco i Sentido Común), capacitar (Coplabora i LibreBanco) i proporcionar eines tecnològiques de gestió i organització (CCWorld i Katuma).

Cinc projectes tenen solucions relacionades amb l'accés als espais o les coses a través de l'ús, la vivència o el servei: les eines i els objectes (Lendi, Upcycling de Barri i Xerebere), l'allotjament (Coplabora i Xerebere) i l'espai públic (LibreBanco). I tot i que el fet de compartir el coneixement és un element comú en quasi tots els projectes, l'accés a aquest i a la cultura és la necessitat que volen resoldre especialment quatre projectes: espectacle (Arts i Mànigues), audiovisual (CCWorld), literatura (ITH crowdfunding) i informació (Replicant).

També són quatre els projectes que aporten solucions per minimitzar l'impacte ambiental: en l'aigua (Aquapioneers), en l'aire (Som Mobilitat) i de les activitats productives i de transport (Lendi, UpCycling de barri i Som Mobilitat). Dos projectes estan relacionats amb la necessitat d'aliment i la seva qualitat: provisió (Aquapioneers i Katuma) i proximitat (Aquapioneers i Katuma).

Finalment dos projectes parteixen de la necessitat, molt específica, de resoldre una situació de partida de precarietat econòmica: en l'àmbit de la creació artística i cultural (Arts i Mànigues) i en l'àmbit de l'impacte de la crisi als barris (Coplabora).

Satisfacció de necessitats

Millorar la gestió i l'organització	CCWorld	Coplabora	Crowdacting	Katuma	LibreBanco	Sentido Común
Accés als espais i les coses	Lendi	Coplabora	LibreBanco	Upcycling de Barri	Xerebere	
Accés a la cultura i al coneixement	Arts i Mànigues	CCWorld	ITH crowdfunding	Replicant		
Minimitzar l'impacte ambiental	Aquapioneers	Lendi	Som Mobilitat	Upcycling de Barri		
Alimentar-se	Aquapionners	Katuma				
Guanyar-se la vida, desprecaritzar-se	Arts i Mànigues	Coplabora				

Els projectes participants també es poden descriure a partir de com s'han proposat organitzar la circulació de **béns, serveis i aportacions**. Destaquen els elements que són compartits, per ser béns públics, de propietat col·lectiva, programari lliure o activitats que es fan conjuntament. També destaquen béns i serveis que són definits i/o reproduïts, per facilitar-ne la rèplica, a través de la llicència i documentació, siguin dissenys, tecnologies, metodologies o continguts. La circulació de béns i serveis es dona més convencionalment per venda, lloguer i contractació, però també s'exploren el préstec i l'intercanvi. El que es coneix per *crowdsourcing* (obrir-se a les aportacions massives de recursos o contribucions) també és un element rellevant en l'economia dels projectes; les aportacions poden ser econòmiques, però també en programació, tasques socials i de manteniment o de participació en una acció. El gràfic següent mostra alguns exemples de com els projectes participants exploren aquestes qüestions.

Circulació

Compartir	Som Mobilitat (vehicles)	LibreBanco (mobiliari urbà)	Upcycling de barri (màquines reciclatge)	Katuma (programari)	Arts i Mànigues (producció espectacles)	CCWorld (plataforma web)
Rèplica	Upcycling de barri (dissenys)	Liber Banco (dissenys)	Replicant (articles)	CCWorld (model de festival)	Katuma (codi)	Aquapioneers (dissenys i metodologies)
Contribució	Katuma (codi OFN)	Crowdacting (acció col·lectiva)	Footprint (servei social)	LibreBanco (manteniment)	ITH crowdfunding (econòmica)	
Contractació	Arts i Mànigues (entrades espectacles)	Replicant (subscripció mitjà informatiu)	Upcycling de barri (formació)	Aquapioneers (implementació cultius)		
Préstec	Lendi (eines)	Arts i Mànigues (llar per espectacles)				
Lloguer	Cooplabora (habitacions)					
Intercanvi	Xerebere (transport, allotjament, coses i activitats)					
Venda	Katuma (productes agroalimentaris)					

■ Béns ■ Serveis ■ Aportacions ■ Béns + Serveis

I seguint amb la perspectiva econòmica, també es pot veure si els projectes participants s'hi aproximen més des de la **producció**, des del **consum** o des d'una posició intermèdia. El gràfic següent ho mostra.

Producció		Consum / ús
Aquapioneers (aliments)	Upcycling (residu revalorat)	Katuma (aliments)
CCWorld (festival)	Arts i Mànigues (espectacles)	Som Mobilitat (vehicles)
Crowdacting (acció col·lectiva)	Cooplabora (allotjament, capacitació)	Lendi (eines)
ITH crowdfunding (literatura)	LibreBanco (mobiliari urbà)	Xerebere (experiències)
Replicant (continguts)		

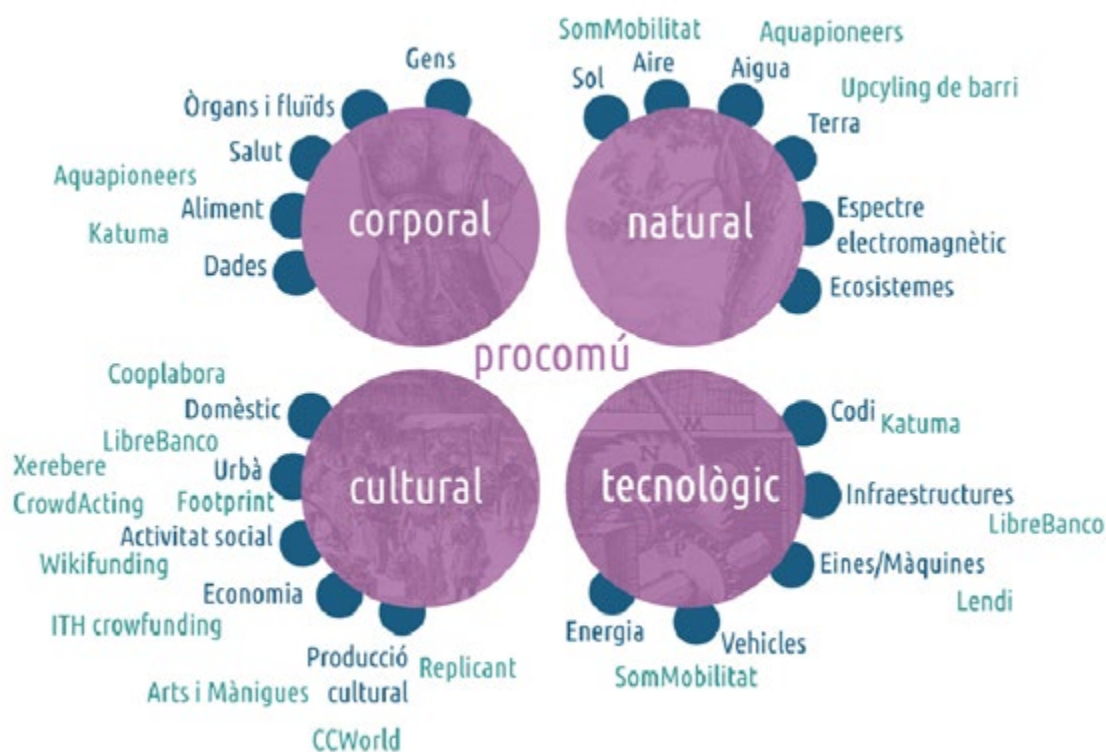
Des de la perspectiva del procomú, es classifiquen els projectes segons allò compartit que produeixen, gestionen o preserven i l'entorn que afecten: natural, corporal, cultural i tecnològic.

Una altra manera d'observar les característiques dels projectes participants és fer-ho **des de la perspectiva del procomú** identificant **allò compartit que produeixen, gestionen o preserven**. Es fa a continuació mitjançant una classificació dels entorns del procomú inspirada en la proposada per Antonio Lafuente⁵⁰ distingint entre entorn natural, corporal, cultural i tecnològic⁵¹. L'entorn natural els englobaria tots i el cultural inclouria el tecnològic; però distingir-los resulta útil per ajudar-nos a entendre sobre quins àmbits s'està actuant en cada cas.

Els projectes tracten principalment procomuns de l'àmbit cultural, tecnològic, natural i també de l'àmbit corporal, si hi considerem l'aliment. En els entorns cultural i tecnològic, els projectes produeixen o reproduïxen els procomuns, en l'entorn natural actuen preservant-los, minimitzant l'impacte de l'activitat humana sobre ells.

⁵⁰ Lafuente, Antonio (2007). *Los cuatro entornos del procomún*. Archipiélago. Cuadernos de Crítica de la Cultura, 77-78: 15-22. http://digital.csic.es/bitstream/10261/2746/1/cuatro_entornos_procomun.pdf

⁵¹ S'ha fet una adaptació pròpia dels termes de Lafuente, s'ha mantingut "corporal" i "natural", canviant "urbà" per "cultural" i "digital" per "tecnològic".

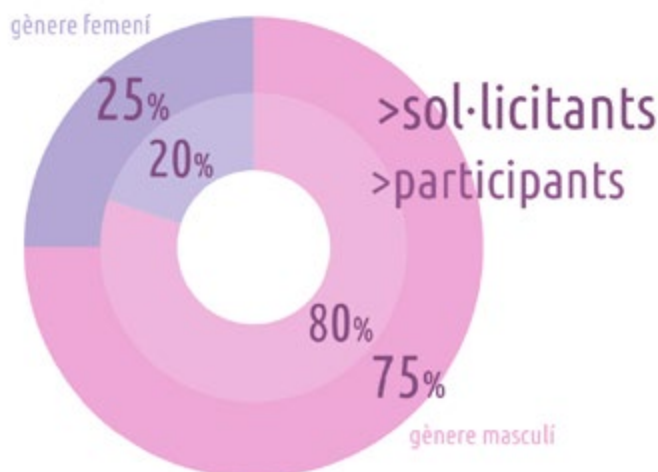

La selecció dels projectes participants es va dur a terme a partir d'un procés de selecció tècnic combinat amb els mètodes de doble revisió, propis dels congressos científics i la cultura acadèmica. Es va comptar amb l'avaluació prèvia per part de dues persones per projecte (s'assignaven entre les qui formaven part de la borsa de mentoria), les quals puntuaven a partir d'uns criteris i aportaven un comentari de revisió. A partir d'aquestes avaluacions un comitè format pel personal tècnic de Barcelona Activa i de les tres entitats que participaven en la coordinació del programa (Platoniq, Free Knowledge Institute i Fundació Goteo) va fer la selecció.

El desequilibri de gènere entre les persones sol·licitants es va mantenir en les participants al programa.

Tenint en compte els projectes d'equip en què dues o més persones han assistit a les sessions, en total han participat directament en el programa unes trenta persones. Des d'una perspectiva de gènere, els projectes candidats tenien un biaix que s'ha traslladat al programa; el 75% de les persones sol·licitants eren de gènere masculí i només el 25% de gènere femení⁵²; el desequilibri s'incrementava en els resultats de la puntuació de les persones avaluadores i, tot i que el comitè de selecció va fer-hi algunes correccions per equilibrar, finalment entre les persones participants es va mantenir un desequilibri d'entorn del 80% de participants de gènere masculí i 20% de gènere femení.

⁵² Les dades de gènere són una aproximació a partir dels noms de pila de les persones sol·licitants, no es va demanar ni abans ni durant el programa la identificació de gènere de les participants. Per oferir dades més acurades, en futures edicions caldria valorar si demanar aquest tipus d'informació i altres dades que permetin fer anàlisi de diversitat.

Pel que fa al punt de partida, no tots els projectes seleccionats estaven en el mateix estat de maduració. Alguns eren idees per desenvolupar, altres ja estaven en una fase de prototip i n’hi havia que ja oferien un producte o servei tot i tenir aspectes que volien millorar o consolidar.

Els projectes seleccionats es trobaven en diferents punts de maduració: hi havia projectes en fase d’idea, de prototip, i ja avançats.

Projectes segons el punt de partida inicial al programa d’impuls

Projectes en fase d’idea	Evolució
Arts i Mànigues	Han aprofitat les metodologies de cocreació, les formacions i les mentories per madurar la idea a projecte, ampliar comunitat, començar a definir la plataforma, explorar el model cooperatiu i definir el funcionament de l’ecosistema de coproducció cultural.
Cooplabora	Han fet un gir en la idea inicial, han aprofitat la formació i mentories sobre economia col·laborativa i cooperativisme de plataforma; han madurat de la idea a projecte, en vies de constitució d’una cooperativa i ha fet una enquesta a socis/es potencials.
Crowdacting	Ha anat redefinint la idea inicial, ha entrat en contacte amb un projecte similar a Holanda amb el qual podria col·laborar i ha explorat opcions de finançament.
Footprint	Ha aprofitat molt cada recurs del programa per madurar de la idea a projecte, ha fet passos per entrar en contacte amb les comunitats implicades i ha fet una primera versió d’un pla de negoci.
LibreBanco	Ha aprofitat les formacions i mentories, li ha costat trobar l’enfocament del projecte, per les seves mateixes característiques i ha acabat definint un pilot que li ha de servir per crear una primera comunitat de pràctica.
Replicant	Han anat definint millor una idea embrionària inicial, han aprofitat la definició d’escenaris i han definit un full de ruta.
Sentido Común	Ha aprofitat part de la formació, però per circumstàncies personals ha hagut d’abandonar el programa.
Xerebere	Ha madurat la idea inicial, ha aprofitat especialment les mentories i ha definit un full de ruta amb comunitats pilot.

Projectes en fase de prototip	Evolució
Aquapioneers	Han seguit millorant i validant el funcionament dels seus prototips. Les metodologies del programa els han servit per pensar el projecte en conjunt. Han pogut definir un full de ruta per aconseguir la seva fita d'un hort aquapònic reproduïble a un any vista.
Katuma	Han seguit amb el desenvolupament del programari ja iniciat, han aprofitat el programa per plantejar-se altres dimensions del projecte com el model de sostenibilitat, l'entitat legal i les comunitats receptores i han definit un full de ruta.
Lendi	La comunitat inicial s'ha ampliat, feien servir Whatsapp per compartir objectes, ha crescut i ha definit app pròpia, ha elaborat un model de sostenibilitat i un full de ruta.
Upcycling de Barri	Han seguit avançant en un full de ruta que ja tenien traçat prèviament, han aprofitat oportunitats que els han sortit durant el programa per posar en pràctica la part de tallers i han madurat en aspectes pràctics de l'activitat.
Projectes avançats	Evolució
CCWorld	Partien del Festival BccN ja consolidat i de la voluntat de ser replicat a altres ciutats, han avançat en la creació d'una plataforma per consolidar i millorar la coordinació amb les rèpliques i definit un full de ruta per fer-ne el llançament el juny del 2017.
ITH crowdfunding	Partia d'una plataforma ja en funcionament, ha aprofitat les formacions i mentories i ha iniciat una col·laboració amb Goteo que el durà a obrir un canal gallec de la plataforma. Dins el programa, en una sessió de cocreació, va participar en la ideació d'un projecte derivat amb altres participants: Wikifunding.
Som Mobilitat	Projecte amb un full de ruta propi fort, el programa ha sigut un element més per contrastar el seu model. Els han estat útils les formacions i les metodologies de cocreació, han fet una campanya de <i>crowdfunding</i> durant el període del programa i han aprofitat les mentories per assessoraments que els calien per al seu procés de consolidació. Es troben en la fase d'extensió activant grups locals.

05. Casos d'estudi

A continuació s'amplia la informació de cinc projectes participants que ens serveixen de casos d'estudi per mostrar el potencial d'articulació de l'economia col·laborativa orientada al procomú i el paper que hi pot tenir un programa d'impuls com La Comunicadora. De cadascun se'n fa una descripció, s'explica l'evolució dins La Comunicadora i en els mesos posteriors, es contextualitza en el seu àmbit i s'identifiquen els procomuns que produeix, gestiona o preserva. En els cinc casos es fa servir el Model de Sostenibilitat Procomú, que s'ha utilitzat dins el programa, per mostrar visualment alguns aspectes del seu model d'ingressos i governança, els modes de producció i les llicències utilitzades. També es mostra en fotografia algun dels *canvas* de Wotify utilitzats en la definició del projecte.

A continuació s'expliquen cinc projectes que estan avançant en la seva maduració, que estan explorant oportunitats i resolent qüestions que assentaran les bases per a la seva consolidació. Afronten necessitats quotidianes com l'alimentació, la mobilitat i els objectes que fem servir, des de la perspectiva de la col·laboració i de les relacions justes entre persones. I alhora afronten també grans reptes socials i ecològics com els residus, la contaminació, la sobreproducció i la gestió col·lectiva. Permeten veure que la reorientació de l'economia col·laborativa cap al procomú és possible, tot i no estar exempta de reptes.

KATUMA

Sistema de gestió per a cooperatives i grups de consum agroalimentari

www.katuma.org
Twitter @katuma_org

Equip

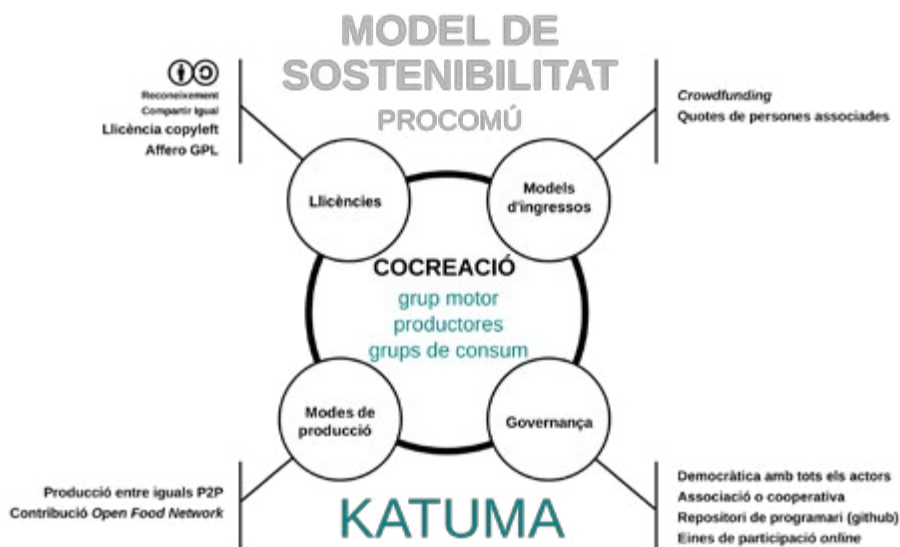
Enrico Stano,
Sergi Alonso;
Associació CoopDevs

Tutor a

La Comunicadora
Wouter Tebbens

Mentories fetes

Ricard Espelt,
Olivier Schulbaum

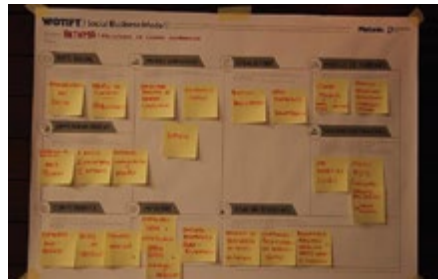

Katuma és un dels projectes del col·lectiu coopdevs, constituït com associació el 2016 però que va iniciar el seu recorregut el 2012 amb el propòsit de crear solucions tecnològiques per fomentar i promoure l'economia social. Katuma és el projecte de desenvolupament d'una aplicació web de programari lliure amb llicència Affero GPL per facilitar l'autogestió de grups de consum ecològic i de proximitat, i la compra directa als productors, establint-hi una relació comercial justa.

Evolució

Dins La Comunicadora han aclarit un full de ruta, han explorat el model de negoci i els possibles escenaris (productor/a, consumidor/a). També han analitzat altres plataformes similars i estudiat opcions de finançament i entitat legal. Posteriorment s'han unit al projecte Open Food Network, en el qual han sumat esforços amb altres desenvolupadors/es per crear aquest tipus de programari. Han format un grup motor, juntament amb Ricard Espelt (Dimmons IN3), Núria Vega (Dimmons IN3) i Adrià Garcia (Holon)⁵³. Estan treballant amb tots els actors del sector, grups de consum, productores i distribuïdores, per definir les necessitats i la forma en què s'agruparan en una cooperativa o associació que els permeti gestionar la plataforma de manera cooperativa. També formen part del grup promotor de la cooperativa FemProcomuns.

⁵³ Video resum d'una jornada del Grup motor. <https://www.youtube.com/watch?v=kmT4OZgzHGM>

Context

En la seva recerca sobre grups de consum agroalimentari a Catalunya, Ricard Espelt n'ha identificat 150⁵⁴, un terç dels quals a Barcelona, formats per entre 15 i 30 unitats familiars, que prenen forma de cooperatives, associacions o grups informals. Des de l'entorn de l'ESS s'està plantejant actualment el debat del canvi d'escala i la cooperativa L'Aresta, amb el suport de la Fundació Roca i Galès i l'ACCID, està fent una recerca⁵⁵ en aquesta línia.

Els grups, que funcionen sota principis cooperatius, coincideixen a plantejar alternatives per al consum ecològic i de proximitat amb altres iniciatives com els "ruscs"⁵⁶ (Food Assembly en anglès), però difereixen pel model corporatiu que aquests adopten. Els "ruscs" s'articulen al voltant de plataformes privatives, com LCQDS⁵⁷, mentre que una part significativa dels grups de consum de caràcter cooperatiu que han optat per un sistema de gestió *online* han optat pel programari lliure (un 38%).

Des dels mateixos grups o l'entorn proper, han sortit diferents iniciatives de desenvolupament de programari per resoldre les seves necessitats de contacte i compra als productors, llista de comandes i gestió. coopdevs ha volgut donar una solució tecnològica de qualitat amb programari lliure a aquestes necessitats i, després d'estar desenvolupant el seu propi programari, el 2017 s'ha incorporat al projecte internacional Open Food Networks (nascut a Austràlia l'any 2012) del qual estan provant una versió alfa amb alguns grups de consum catalans.

Procomuns

Produeix un procomú tecnològic, el **programari de gestió** amb llicència *copyleft* de codi obert que tothom pot utilitzar, contribuir-hi o adaptar. Contribueix a definir i consolidar un procomú social, l'**autogestió col·lectiva** dels grups que cooperativitzen el consum. També es pot considerar que en facilitar l'accés a una **alimentació sana** i de qualitat, ecològica i de proximitat estan contribuint al bé comú.

Projectes similars

Open Food Network (xarxa internacional que desenvolupa un programari de gestió de grups de consum), La Colmena Que Dice Sí / The Food Assembly (plataforma de compra de productes de proximitat) i Almàixera (programari lliure de gestió de grups de consum).

⁵⁴ Espelt, Ricard (2016). *Cooperatives i grups de consum agroalimentari i el seu impacte en el mercat social*. Pam a pam. <http://pamapam.org/ca/blog/cooperatives-i-grups-de-consum-agroalimentari-i-el-seu-impacte-en-el-mercat-social>

⁵⁵ *El canvi d'escala, un revulsiu per la sostenibilitat del cooperativisme agroecològic?*. Projecte de recerca de L'Aresta. <https://arestacooperativa.com/recerca-3/projectes-de-recerca-en-curs>

⁵⁶ Espelt, Ricard; Peña-López, Ismael; Vega, Núria (2017). *Ruscs i cooperatives: dues alternatives de consum agroalimentari diferents*. El Crític. <http://www.elcritic.cat/blogs/sentitcritic/2017/05/18/ruscs-i-cooperatives-dues-alternatives-de-consum-agroalimentari-difere>

⁵⁷ La Colmena Que Dice Sí (LCQDS). [https://lacolmenaquedicesi.es\(en anglès The Food Assembly](https://lacolmenaquedicesi.es(en anglès The Food Assembly)

AQUAPIONEERS

Disseny obert i pilot per un sistema urbà reproduïble de cultius aquapònics

www.aquapioneers.io
 Twitter: @aquapioneers
 YouTube: Aquapioneers

Equip

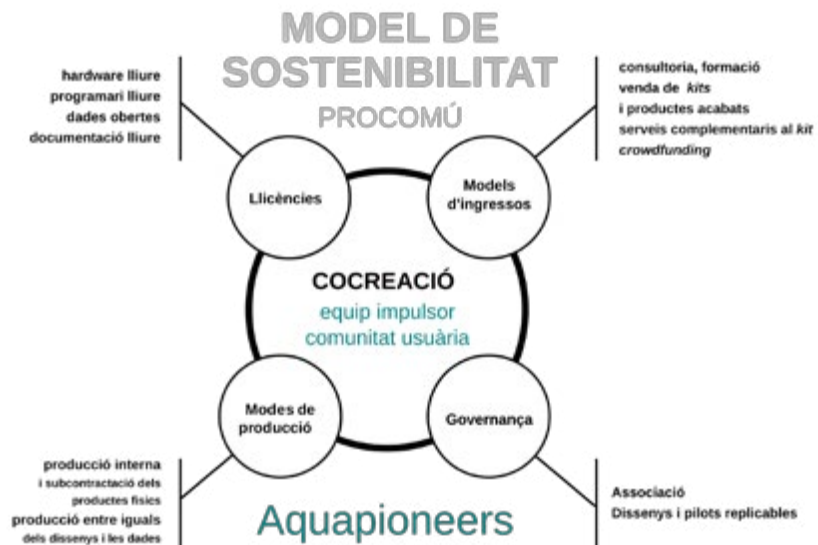
Guillaume Teyssie,
 Loïc Le Goueff;
 associació Aquapionners

Tutor a

La Comunicadora
 Mauricio O'Brien

Mentories fetes

Boyd Derek Cohen,
 Ana Muñoz

Impulsa l'agricultura urbana sostenible a través del disseny en codi obert i la fabricació digital d'equips de cultiu aquapònics per conrear hortalisses amb un consum del 90% menys d'aigua i sense fertilitzants químics ni pesticides. Combina els conceptes d'economia circular, innovació en codi obert i dimensió local. Tenen dos dissenys aquapònics reproduïbles de mida diferent, un hivernacle aquapònic de 25m² i el kit Aquapionners, de fabricació digital, que combina un hort domèstic i un aquari.

Publiquen regularment documentació dels dissenys i dels resultats a la web i tenen previst també publicar-los a Github. Ofereix el servei Office Aquaponics per instal·lar el kit Aquapioneers en oficines. També col·labora amb escoles que vulguin treballar les matemàtiques, enginyeria, química o biologia a través del projecte.

Evolució

Han aprofitat les metodologies del programa per pensar el projecte en conjunt i definir un full de ruta amb la feina de tenir un hort aquapònic reproduïble a un any vista després de la finalització del programa. Han aprofitat l'assessorament sobre entitat legal i model de sostenibilitat, que ha tingut continuïtat després del programa a Barcelona Activa.

Estan treballant en la implementació del monitoratge dels horts amb Smart Citizen. S'han constituït en associació. Tenen un acord signat amb IAAC-FabLab BCN per seguir treballant fins a 2018 al GreenLab de Can 2 Valldaura on tenen un hivernacle experimental de cultiu aquapònic de 25m². Comencen a tenir clientela pel kit Office Aquaponics i escoles interessades en la seva oferta educativa. Inicien campanya de *crowdfunding* el juny del 2017.

Context

L'aquaponia és la combinació de l'aqüicultura de peixos i animals aquàtics amb la hidroponia on es cultiven plantes que reben els nutrients dissolts en aigua en lloc de prendre'ls del sòl. Aquesta combinació és un cercle virtuós on l'aigua es descontamina d'excrements que actuen de fertilitzants.

Els antecedents es remunten a l'antiguitat, especialment a l'Amèrica precolombina i als arrossars de la Xina. Les bases de la seva versió moderna es van posar a partir de la dècada dels setanta del segle xx a l'Institut de la Nova Alquímia de Massachussets i a la Universitat Estatal de Carolina del Nord. Durant la dècada dels noranta s'estendrà la implementació productiva i l'any 1997, per iniciativa de Rebecca L. Nelson i John S. Pade, es comença a publicar *Aquaponics Journal*, que reuneix regularment la recerca i aplicació sobre cultius aquapònics. Amb l'entrada del segle xxi, la cultura *maker* i els FabLabs faciliten l'accés a la fabricació i, amb el seu esperit d'economia circular i de trobar solucions a problemàtiques socials i ambientals, tenen sinergies evidents amb l'aquaponia que Aquapionners sap explorar.

Procomuns

Minimitzant-ne el consum i recuperant-la, preserva un bé comú escàs al planeta i que cal gestionar bé com és l'**aigua dolça**. Produint a prop del consum preserva també altres procomuns naturals minimitzant l'energia consumida i la contaminació generada en el transport. Construeix un bé comú que són els **dissenys oberts** que altres poden utilitzar per construir les mateixes instal·lacions, posar-los a prova i modificar-los. També es pot considerar que proporcionant una **alimentació sana** i de qualitat està contribuint al bé comú.

Projectes similars

AutoMicroFarm.com, Aquaponicslab.org, OpenAquarium, OpenAg i Robotic Urban Farm System

LENDI

Comunitat per compartir eines i objectes entre el veïnat

www.lendiapp.com
Twitter: @Lendiapp

Equip

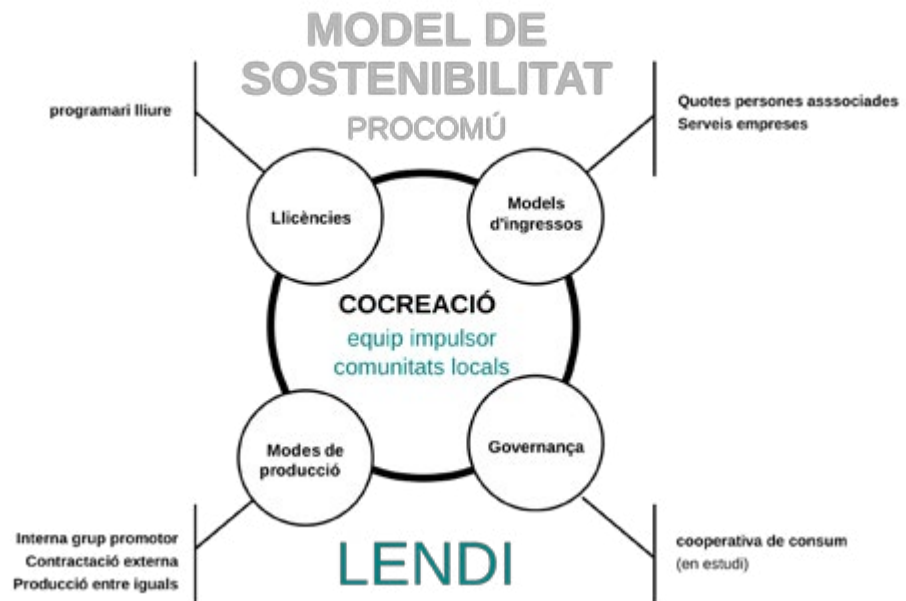
Javier Velasco,
Manaure Stoop,
Laura Rivera,
Leandro Rodriguez

Tutora a

La Comunicadora
María G. Perulero

Mentories fetes

Roger Baig Viñas,
Virginia Barsco Regueira,
Gabriela Masfarré,
Boyd Derek Cohen,
Wouter Tebbens,
Enric Senabre,
Mònica Garriga,
Albert Cañigueral,
Ana Muñoz

Comunitat que facilita el préstec d'eines i altres objectes entre el veïnat d'un mateix barri, donant importància a l'accés per sobre de la propietat. Té el propòsit de generar un sistema fiable amb comptes públics i on es fa valer tant les hores de feina com els objectes prestats, computant tot el que és relatiu al funcionament del projecte de forma equitativa.

Han establert una escala de quotes, des d'una adhesió gratuïta bàsica, passant per una primera quota que inclou assegurança i una segona que, a més, inclou el lliurament de l'objecte a domicili. Ofereixen una opció per a empreses per la qual poden personalitzar la plataforma de préstec i rebre serveis de dinamització.

Evolució

La comunitat existia en començar el programa i estava en creixement. Fan servir grups de WhatsApp per organitzar els grups per barris, però tenen l'objectiu de desenvolupar una app de programari lliure. Al final del programa la comunitat de 340 persones s'havia prestat 186 objectes. També s'havia creat una comunitat al *coworking* Kubik de Gràcia. Posteriorment al programa, el 2017, s'ha incorporat al programa *Yuzz Joves amb Idees* de Sant Feliu Innova i el CISE del Banc de Santander. A juny del 2017, hi ha 5 comunitats Lendi a la ciutat de Barcelona que reuneixen un total de 700 persones.

Context

Moltes de les eines i objectes que comprem els fem servir només unes quantes vegades; per què no compartir-los? Tindrem accés a més eines amb menys despesa i reduïrem l'impacte de la producció i distribució sobre el planeta. Lendi participa del concepte de prioritzar l'ús de les coses sobre la propietat. Un concepte que, vinculat a les possibilitats d'Internet per posar en contacte persones, ha fet possible que la gent viatgés prestant un seient al cotxe o un sofà on dormir a casa d'algú i també que es prestin objectes en zones properes.

Procomuns

Es manté la propietat sobre les **eines**, però en compartir-les i fer-les accessibles a la resta de la comunitat es converteixen en un bé comú en la pràctica. Articula una comunitat i estableix regles per a unes relacions justes. Donat que les eines són percebudes com un bé compartit, la comunitat se'n cuida perquè no es facin malbé.

Projectes similars

Peerby (plataforma per prestar coses entre el veïnat), Library of Things (espai a Londres on es pot anar a prestar eines i objectes) i Circuit Pangea (es fan servir ordinadors que es retornen al circuit quan ja no s'utilitzen).

UPCYCLING DE BARRI

Revalorar al barri els residus plàstics transformant-los en objectes útils

www.talleresferica.com
Twitter: @TallerEsferica
Facebook: talleresferica

Equip

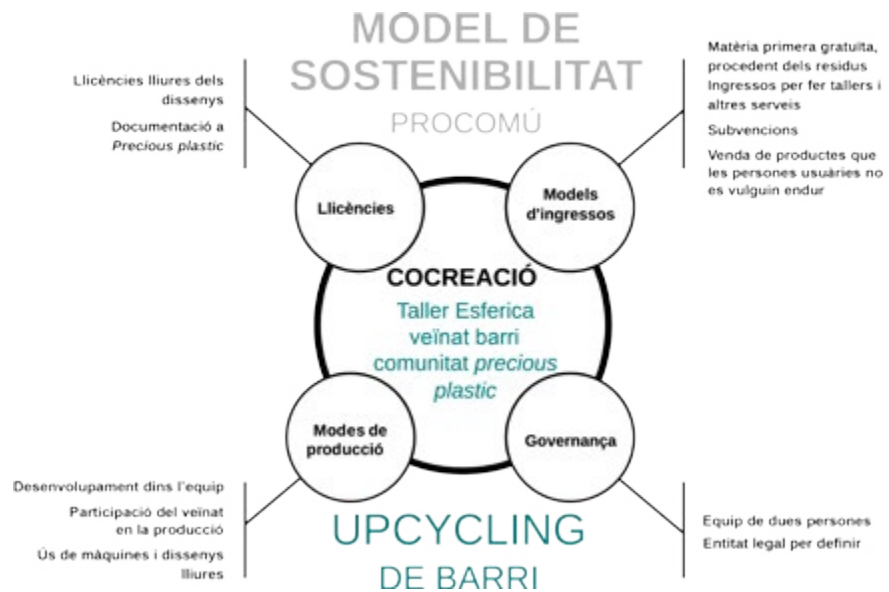
Aniol López,
Marc Benito;
Taller Esfèrica

Tutor a

La Comunicadora
Mauricio O'Brien

Mentories fetes

Laura Fernández,
Ana Muñoz,
Virginia Barsco Regueira

Projecte del col·lectiu Taller Esfèrica per posar a disposició de la població de Barcelona un servei de barri amb màquines de reciclatge i reutilització senzilles, per poder transformar els residus plàstics que generen a casa seva en productes que es poden tornar a emportar. Es busca obrir la possibilitat de gestionar certs residus dins de cercles de producció i consum locals més petits i tancats, aconseguint a petita escala una economia circular que, reproduïda a diversos barris de la ciutat de Barcelona, pot ser molt significativa quant a impacte ambiental, social i econòmic.

Evolució

Taller Esfèrica com a col·lectiu va començar a final del 2014 i va fer els primers tallers la tardor del 2015. Es van presentar al programa d'impuls buscant la viabilitat de portar la seva experiència a un espai estable de reciclatge de plàstics als barris. Tenen desenvolupades màquines, la web i una oferta de tallers que estan impartint.

Han treballat com monetitzar els serveis de formació i reciclatge, així com la producció de dissenys per fer sostenible Taller Esfèrica. Tenen 3 dissenys propis que comparteixen a la web de Precious Plastics (pot per filtrar, pot clau i ulleres). El producte s'ofereix al veïnat a canvi de l'aportació de plàstics, el seu triatge i participació en la fabricació. També el poden comprar a través de la web.

Han rebut una subvenció de l'Àrea d'Ecologia de l'Ajuntament de Barcelona, que els està permetent la producció de motlles i completar l'equipament en maquinària.

Context

Al món es produeixen grans tones de plàstic de les quals la indústria només recicla el 10%. És un producte que pot ser contaminant i que no es descompon en dècades. Davant d'aquesta situació, el dissenyador holandès Dave Hakkens va començar el 2013 el projecte Precious Plastics per posar a disposició de tothom la possibilitat de reciclar plàstics amb maquinària de pròpia creació sota el concepte *Do It Yourself* (DIY). La web del projecte ofereix les instruccions i els plànols per fabricar les màquines que ha anat desenvolupant amb els seus col·laboradors. L'equip de Taller Esfèrica va començar a pensar en els mateixos termes després d'estudiar Enginyeria de Disseny Industrial, no volien dedicar les seves vides a crear més productes pel model de fabricar-consumir-lleçar. Es van proposar crear processos industrials amb cicles infinits, imitant el funcionament de la natura. El concepte "Upcycling" suposa la revaloració d'un producte o material que, de ser un residu, passa a ser quelcom útil i valuós.

Procomuns

Opera amb procomuns naturals, tecnològics i de coneixement. Si els recursos naturals són un bé comú, esgotar-los és destruir-los. Reciclar el plàstic fa que es mantingui com a recurs, per tant s'evita que sigui un residu a tractar, alhora que s'evita la contaminació de l'entorn natural. Que els dissenys de les màquines i motlles sigui obert i que el coneixement per utilitzar-les es comparteixi genera un bé comú reproduïble i millorable.

Projectes similars

Precious Plastics (disseny obert de màquines per reciclar plàstics).

SOM MOBILITAT

Cooperativa per compartir vehicles elèctrics

www.sommobilitat.coop
Twitter: @SomMobilitats

Equip

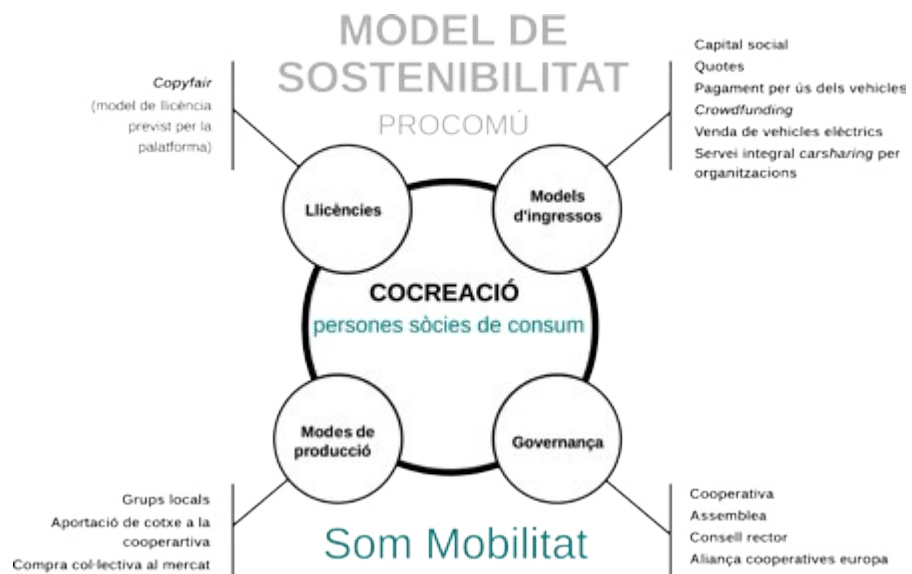
Arnau Vilardell,
Lukas Reichel,
Angel Matilla,
Vanessa Linares,
Dani Quilez,
Ricard Jornet

Tutor a

La Comunicadora
Wouter Tebbens

Mentories fetes

Gabriela Masfarré,
Albert Cañigüeral,
Olivier Schulbaum,
Ricard Espelt

És una cooperativa de consum sense ànim de lucre. Constituïda el juny del 2016, treballa per una mobilitat més sostenible. Està posant en marxa a Catalunya una plataforma on poder compartir vehicles elèctrics (furgonetes, cotxes, motos i bicis) entre el veïnat. Es proposen accelerar la transició cap a la mobilitat elèctrica donant eines, recursos i serveis a les persones associades, creant comunitat i aplicant tecnologia.

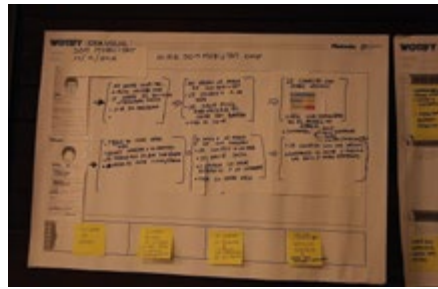
Evolució

Durant el programa han fet una campanya de micromecenatge amb Goteo (206 microfinançadors/es, 22.825 € obtinguts) gràcies a la qual estan adaptant el programari de la cooperativa belga Partago, que forma part de la xarxa europea de cooperatives de *carsharing* que estan contribuint a articular. També han fet una campanya de compra col·lectiva de bicicletes.

Poc després de la cloenda del programa van coorganitzar el Som Hackathon amb el TecnoCampus de Mataró, Som Energia i Som Connexió per desenvolupar aplicacions per una mobilitat més sostenible.

A principis del 2017 van posar en marxa el sistema de gestió basat en Odoo. Al mes d'abril van arribar a un acord amb Renault per la compra de cotxes elèctrics i al mes següent van començar el servei amb cinc cotxes a Mataró mentre treballen activament per l'extensió territorial activant nuclis de socis/es a diferents poblacions i negociant amb ajuntaments i entitats locals per arribar a acords de col·laboració.

Han fet una emissió de participacions entre els socis/es i estan explorant vies de finançament amb Coop57, Fiare i Caixa d'Enginyers.

Context

La producció de vehicles consumeix energia, materials i té un impacte important sobre el medi ambient, la qualitat de l'aire i la contaminació que està provocant greus problemes de salut. A més, un cotxe està una mitjana del 97% de la seva vida útil aparcada la qual cosa genera una necessitat molt important d'aparcaments privats o suposa ocupar abastament l'espai públic.

Deixar de posseir un cotxe per utilitzar-lo només quan el necessites és el concepte darrere el qual es troba el servei conegut com a *carsharing* (cotxe compartit) que van començar a oferir l'any 1987 les cooperatives suïsses ATG Auto Teilet Genossenschaft i ShareCom. La seva successora, Mobility Cooperative, té més de 130.000 consumidors/es que fan servir prop de 3.000 cotxes i 1.500 estacions d'aparcament. Durant la dècada dels noranta, aquest tipus de servei es va anar estenent amb la progressiva incorporació d'empreses privades. Coincidint amb la crisi econòmica a partir del 2008 la majoria d'empreses de lloguer de cotxes van crear la seva marca de *carsharing*.

L'any 2005 s'havia creat a Barcelona l'empresa Avancar, que és actualment el principal operador de *carsharing* a Espanya, amb 8.000 clients/es i 150 vehicles. A partir del 2010 van començar a sortir plataformes que, en lloc d'oferir els vehicles d'una flota propietat d'una organització, facilitaven el *carsharing* entre propietaris particulars.

Procomuns

Opera amb procomuns tecnològics, socials i naturals. Cooperativitza el consum i l'ús amb la propietat col·lectiva dels **vehicles**, però també amb sistemes per compartir un mateix desplaçament. Reduint el nombre de cotxes circulant, incideix en la **mobilitat** com un bé comú immaterial i com un dret al qual tothom ha de tenir accés sense abusar-ne. Promovent l'ús de vehicles elèctrics i amb energies renovables o de vehicles sense motor, incideix en la qualitat de l'**aire**. La llicència de la **plataforma** desenvolupada amb altres cooperatives està en estudi, però podria ser una *copyfair*, compartida entre cooperatives però no amb empreses capitalistes.

Projectes similars

BlaBlaCar (plataforma per compartir despeses de viatge en cotxe), Avancar (empresa de *carsharing* a Barcelona), Drivy (lloguer de cotxes de particulars), Partago (cooperativa germana a Bèlgica) i eCotxe (cooperativa germana a Mallorca).

